

Financieel jaarverslag 2009

DELA Coöperatie U.A.

Eindhoven

Inhoud

Jaarverslag van de directie	3
Jaarverslag van de directie	4
Jaarrekening	24
<i>Geconsolideerde jaarrekening</i>	25
Geconsolideerde balans per 31 december 2009	26
Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2009	28
Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2009	29
Toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening	30
<i>Enkelvoudige jaarrekening</i>	65
Enkelvoudige balans per 31 december 2009	66
Enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2009	67
Toelichting op de enkelvoudige balans en winst- en verliesrekening	68
Overige gegevens	71
Statutaire winstverdeling	72
Voorstel tot resultaatbestemming	72
Accountantsverklaring	73
Actuariële verklaring	75
Operationele resultatenrekening	76

Jaarverslag van de directie

Jaarverslag van de directie

In jaarverslagen staan cijfers centraal. Maar de verhalen achter de cijfers vormen de basis van onze dienstverlening. Centraal daarin staat het doorgeven van levensverhalen, het doorgeven van herinneringen. Bij DELA staat op de ramen te lezen: "Vergeet niet te leven. Leven is doorgeven".

Aan studenten van de Design Academy Eindhoven hebben wij de vraag voorgelegd "hoe zou jij later herinnerd willen worden?". Jonge mensen uit verschillende landen zijn enthousiast en vol energie met deze vraag aan de slag gegaan. Dit heeft geresulteerd in een prachtige tentoonstelling: Remember Me.

De foto's in ons te publiceren jaarverslag getuigen van de grote diversiteit aan objecten die door de studenten van de Design Academy zijn ontworpen. Ze getuigen ook hoezeer herinneren en herinnerd willen worden een onderdeel van het leven zijn en het leven extra kleur en betekenis geven.

Uit te brengen aan de Algemene Vergadering van DELA, Coöperatie voor het Verzekeren en Verzorgen van Begraffenissen en Crematies U.A., te Eindhoven, op 5 juni 2010. Opgericht op 11 maart 1937 en als Coöperatie geconstitueerd bij akte, op 7 september 1942 verleden voor Mr. H.Ph.M.J. Janssen, destijds notaris te Eindhoven. De statuten zijn voor het laatst gewijzigd bij akte op 10 december 2007 voor prof. mr. Martin van Olfen, notaris met plaats van vestiging te Amsterdam.

Oude Stadsgracht 1, Eindhoven

personalia

Raad van Commissarissen

Dr. W.M. van den Goorbergh, voorzitter
Prof. mr. S.C.J.J. Kortmann
J.A.G. Dirks, secretaris (tot 6 juni 2009)
Drs. J.P. de Pender, secretaris (vanaf 6 juni 2009)
F.H.J. Boons
A.W.M. van de Zande

Statutaire Directie

Drs. E. Doeve MAIA
Drs. A.J.M. Lauvenberg (tot 16 januari 2010)
Ir. J.A.M. van der Putten MMO (vanaf 16 januari 2010)

Directie

Drs. E. Doeve MAIA, algemeen directeur
J.L.R. van Dijk RA, financieel directeur
J.R.L. Huizinga, directeur uitvaartverzorging
Drs. M.R. de Jong, directeur verzekeren (vanaf 1 januari 2010)
Drs. A.J.M. Lauvenberg, directeur verzekeren (tot 1 januari 2010)
Drs. P.J.Th.M. Loeffen, directeur beleggingen
Ir. J.A.M. van der Putten MMO, directeur DELA België

Actuaris

Towers Watson Risk Consulting B.V.

Accountant

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Ereleden

Prof. mr. F.H.J.J. Andriessen
Mr. J.H. Blaauw
J.A.G. Dirks (vanaf 6 juni 2009)
Prof. dr. H.O. Goldschmidt (overleden 9 november 2009)
Dr. J. Kremers
Drs. A.J.M. Lauvenberg (vanaf 16 januari 2010)
Drs. D. Moll

Ondernemingsraad

J. Louwers, voorzitter a.i.
J. Mulderij, plv. voorzitter
K. van Dommelen
Drs. J.A.M. Geerts

F. de Grijs
C. den Hertog
Mw. C. Libert
Mw. K. van der Meeren
R.M. Mutsaers
G.A. Opdenoordt
Mw. E. Smolders
J. Sanders
M. Vlemmings
Mw. M. Willems, ambtelijk secretaris

kerncijfers

	<u>2009</u>	<u>2008</u>	<u>2007</u>	<u>2006</u>	<u>2005</u>
aantal werknemers	1.206	1.183	1.103	984	937
aantal verzekerden					
Nederland	2.911.386	2.891.517	2.857.722	2.754.276	2.563.922
België	251.632	237.305	225.763	220.236	219.530
aantal uitvaarten					
Nederland	26.426	26.432	24.891	23.845	22.978
België	11.606	10.916	10.294	9.585	8.231
aantal crematies in eigen crematoria					
Nederland	7.464	7.367	7.126	7.062	6.695
België	17.503	17.248	15.940	15.700	15.385
gemiddelde uitvaartkosten voor Natura in Nederland per volwassene in euro's	3.381	3.265	3.179	3.077	2.996
x € mio	<u>2009</u>	<u>2008</u>	<u>2007</u>	<u>2006</u>	<u>2005</u>
balanstotaal	3.557	3.145	3.213	3.067	2.569
waarde beleggingen	3.193	2.722	2.856	2.787	2.320
verzekerd kapitaal	14.244	12.975	11.876	10.617	9.950
technische voorziening	2.276	2.071	1.903	1.786	1.565
eigen vermogen	745	578	840	792	636
in % technische voorziening	33	28	44	44	41
premie-inkomen	231	224	202	176	165
opbrengst uitvaartverzorging	176	166	151	134	124
omzet operationele activiteiten	407	390	353	310	289
directe opbrengst beleggingen	144	143	141	126	112
operationeel resultaat	95	93	91	90	86
Indirecte opbrengst beleggingen	105	-219	70	76	73
winstdeling / backservice	58	62	60	55	35
netto winst	122	-149	37	60	79

woord vooraf

mooie resultaten op basis van een bestendige koers

Het verslagjaar 2009 laat een aanzienlijk beter financieel resultaat zien dan 2008. Het contrast is groot. Het vorige verslagjaar sloten we met dieprode cijfers af. In 2009 boekten we daarentegen het beste resultaat ooit. Dit krachtige herstel stemt tot tevredenheid. De organisatie heeft aangetoond scherp aan de wind te kunnen varen en behendig te kunnen laveren. Maar we staren ons niet blind op cijfers. De resultaten over de afgelopen twee jaren mogen dan uiteenlopen; ze komen voort uit hetzelfde beleid.

DELA als coöperatieve onderneming onderscheidt zich door de focus op de lange termijn. Onze diensten en financiële planningen zijn op die lange termijn afgestemd. We zijn erop geënt om op een termijn van minimaal veertig jaar aan onze verplichtingen te kunnen voldoen. Daarom belegt DELA grotendeels waardevast. De voorkeur gaat uit naar beleggingscategorieën met een hoge continuïteitswaarde, zoals vastgoed en aandelen, ondanks de forse conjuncturele schommelingen.

nieuwe missie, blijvende boodschap

DELA is een coöperatieve onderneming van en voor haar leden. Met verzekeringsproducten en concrete dienstverlening rondom een uitvaart staan we onze leden en hun omgeving bij. Het doel is dat nabestaanden kunnen dóórleven, dat generaties doorgeven wat voor hen waardevol is. In essentie richt DELA zich dus op de continuïteit van het leven. De uiteenlopende aspecten van onze dienstverlening komen samen in onze bedrijfsmissie. Missie is in ons geval geen woordenspel, maar de kern van onze groeiende en ontwikkelende organisatie.

In 2009 ronden we de laatste fase af van een inspannende periode van vijf jaar. De strategie 'Nieuw d'Élan' kenmerkte zich door vernieuwende inzichten, grote veranderingen en succesvolle projecten. Ondanks dit succes, vertragen we ons tempo niet. Eind 2009 hebben we onze missie aangescherpt en voor de komende periode van vijf jaar (2010-2014) een nieuwe vlag aan de horizon geplant. In de afgelopen periode richtten we ons op verdieping en verbreding van onze dienstverlening. We legden de nadruk op de dienstverlening voor nabestaanden. Daar gaan we mee door. Voor de komende periode hebben we de focus daarop verder aangescherpt. We hebben ook voldoende ervaring en zelfvertrouwen opgebouwd om verder te durven springen zonder bang te zijn dat we ons eigen DNA verloochenen. Daarom spreken we voor de komende periode van 'Operatie Springplank'. DELA nog beter als coöperatieve onderneming over het voetlicht brengen, is daarbij belangrijk.

betrokkenheid in het heden, vertrouwen voor de toekomst

DELA heeft in 2009 hard gewerkt aan het behoud van de goede naam en faam van de branches waarin zij werkzaam is. Mede dankzij de inspanningen van vele andere partijen heeft dit zijn vruchten afgeworpen. Dat betekent niet dat wij achterover kunnen leunen. Zeker niet, maar wij denken wel dat verbondenheid en solidariteit in de huidige tijdgeest aan kracht hebben gewonnen. Wij zien de nabije toekomst met gepast optimisme tegemoet. Macro-economisch knippen de waarschuwingslichten nog steeds, maar er zijn ook duidelijke tekenen van herstel. DELA gaat met een aangescherpte missie verder op de ingeslagen weg. Met de zekerheid van een betrokken organisatie en het enthousiasme om met nieuwe uitdagingen aan de slag te gaan.

Eindhoven, voorjaar 2010

Edzo Doeve

Jack van der Putten

missie

DELA is een coöperatieve onderneming die zich richt op de continuïteit van het leven. Het is onze ambitie dat onze klanten de toekomst zo zorgeloos mogelijk tegemoet kunnen zien. Met onze brede financiële en praktische dienstverlening staan wij hen daartoe met raad en daad bij. Wat wij bieden is zekerheid, zorg en continuïteit.

Onze ambitie stoelt op betrokkenheid, integriteit en ondernemerschap. In deze waarden is de groei van DELA geworteld en ligt de verbondenheid met onze klanten, onze mensen en onze omgeving.

Vanuit onze oorsprong in uitvaartverzekering en uitvaartverzorging bouwen wij verder aan een steeds bredere dienstverlening en aan een energieke coöperatieve onderneming van en voor onze klanten.

profiel

doelen

DELA is een coöperatie die zich onder meer ten doel stelt haar leden en haar meeverzekerden de zekerheid te bieden van een waardige uitvaart. DELA doet dit door het verzekeren en verzorgen van de uitvaart en door - zoals de oprichters van DELA het ooit zeiden - 'goede toestanden daarbij te bevorderen'. Met dit laatste doelde men dan vooral op het tegengaan van misstanden in de uitvaartbranche. Zowel op het gebied van uitvaartverzekering als uitvaartverzorging is DELA marktleider in Nederland.

DELA sluit bovenal natura-uitvaartverzekeringen. Bij dergelijke verzekeringen gaat het niet om uitkeringen in geld, maar om het regelen van de uitvaart volgens de in de polis omschreven diensten, ongeacht de kosten van die diensten. De natura-uitvaartpolis heeft derhalve een waarde vaste uitkering. Op deze waarde vastheid is het beleggingsbeleid afgestemd. Het omvangrijke klantenbestand draagt bij aan het streven de uitvaartkosten zo laag mogelijk en de kwaliteit van de dienstverlening zo hoog mogelijk te houden. Dit zorgt onder meer voor een relatief lage premie voor de verzekerden. Een eerlijke prijs die past bij een coöperatie zonder winstdoelstelling. Bij een natura-uitvaartverzekering kiest de verzekerde in principe voor dienstverlening door DELA. Om die keuze voortdurend te bevestigen, streeft DELA steeds naar een bovengemiddelde kwaliteit van de dienstverlening. Ook dat past bij een coöperatie.

zekerheid, zorg en continuïteit

Boven op de natura dekkingen is altijd sprake van een dekking met een uitkering in kapitaal om zo invulling te kunnen geven aan persoonlijke wensen. Die kapitaalsdekking kan naar eigen inzicht in hoogte worden aangepast. Sinds een paar jaar sluit DELA ook overlijdensrisicoverzekeringen, die een kapitaal uitkeren bij een overlijden vóór een in de polis vastgestelde datum. Deze voorziet in financiële ondersteuning in brede zin voor nabestaanden. DELA heeft het voornemen de komende jaren haar productportefeuille uit te breiden met andersoortige levensverzekeringen, zoals een spaarverzekering en een nabestaandenlijfrente.

Alle verzekeringen van DELA worden gesloten vanuit het oogpunt van zekerheid, zorg en continuïteit. Naast de zekerheid van financiële ondersteuning, is er de zorg van onze dienstverleners (uitvaartverzorgers, nazorgconsulenten, etc.) en is er vooral oog voor diegenen die de draad van het leven weer op moeten pakken. In die zin is DELA allereerst een coöperatieve onderneming die zich richt op de continuïteit van het leven.

In totaal zijn bij DELA bijna 3,2 miljoen mensen verzekerd. Bij DELA werken ruim 1.200 medewerkers. Het balanstotaal is bijna € 3,6 miljard, waarvan het eigen vermogen € 745 miljoen bedraagt. De coöperatie heeft geen winstdoelstelling, maar voor de continuïteit is een gezonde winstontwikkeling en een goede eigen vermogenspositie van essentieel belang.

De uitvaarten van overleden verzekerden worden voor zover mogelijk door het eigen uitvaartverzorgingsbedrijf geregeld. In die gebieden waar dit niet mogelijk is, heeft DELA overeenkomsten met zorgvuldig geselecteerde uitvaartondernemers. DELA beschikt in Nederland over vijf crematoria en zevenentwintig uitvaartcentra, in België over vier crematoria en vijftig uitvaartcentra.

de coöperatie en onze kernwaarden

De coöperatie is in de dertiger jaren van de vorige eeuw ontstaan uit solidariteit met de noden van haar omgeving. Nog steeds streeft 'Draagt Elkanders Lasten' ernaar om het maatschappelijk welzijn van haar leden, zoals statutair vastgelegd, 'zonodig anderszins' te behartigen. Betrokkenheid en integriteit zijn door de jaren heen kernwaarden voor DELA gebleken die gekoppeld zijn aan een gezonde dosis ondernemerschap. Met ondernemerschap wordt bedoeld op daadkrachtig en vindingrijk optreden bij het aandraagen van de juiste oplossingen voor onze verzekerden en ook voldoende toekomstgerichtheid om te zorgen dat die oplossingen telkens sporen met de eisen van de tijd. Betrokkenheid, integriteit en ondernemerschap vormen dan ook steevast de leidraad bij onze dienstverlening.

Raad van Commissarissen

preadvies

Aan de Algemene Vergadering van DELA, Coöperatie voor het Verzekeren en Verzorgen van Begrafenissen en Crematies U.A. te Eindhoven.

Hierbij biedt de Raad van Commissarissen u het jaarverslag over 2009 aan. Het jaarverslag bestaat uit het verslag van de Directie, de jaarrekening en de overige gegevens, waaronder opgenomen de goedkeurende accountantsverklaring en de actuariële verklaring. De jaarrekening is door de Directie opgesteld en wij stellen u voor de jaarrekening conform de voorgelegde stukken vast te stellen en daarmee de Directie te dechargeren voor het gevoerde beleid gedurende het verslagjaar. Voorts verzoeken wij u de Raad van Commissarissen decharge te verlenen voor het gehouden toezicht.

Hoewel de financiële markten nog steeds onrustig zijn, tekende zich in 2009 een licht economisch herstel af en vertoonden de aandelenbeurzen een stijgende lijn. Aangezien DELA een aanzienlijk deel van haar beleggingen in aandelen aanhoudt, lag deze stijging aan de basis van de uitstekende financiële resultaten. Vooral daardoor kon DELA het jaar 2009 afsluiten met het beste resultaat uit haar bestaansgeschiedenis. Het onderliggende operationele resultaat ontwikkelde zich positief en conform de begroting. Wat verder ook tot tevredenheid stemt, is dat in een markt waarin media en toezichhouders extra aandacht hebben voor de ontwikkelingen rondom levensverzekeringen, DELA met succes proactief optrad.

De Raad van Commissarissen heeft ook in 2009 toezicht gehouden op de algemene gang van zaken bij DELA en de aan haar gelieerde ondernemingen in Nederland en België. Daartoe is de raad zes keer in vergadering bijeen geweest. Regelmatig terugkerende onderwerpen waren de ontwikkeling van de financiële resultaten, het verloop van de belangrijkste bedrijfsprocessen, het beleggingsbeleid en de aan de bedrijfsvoering verbonden risico's. Daarnaast heeft de Raad van Commissarissen drie keer vergaderd met de Vertrouwenscommissie.

In twee aparte sessies met de volledige Directie heeft de Raad gediscussieerd over de wenselijke strategie voor de komende vijf jaar. Dit heeft geresulteerd in een verdere aanscherping van de missie en op basis daarvan de strategie tot 2014. Daarbij is nog eens evident geworden dat DELA organisatorisch en financieel een zeer gezonde basis heeft om de dienstverlening aan haar klanten verder te verbeteren en uit te breiden.

De Raad van Commissarissen werkt met twee commissies. De Auditcommissie is in 2009 drie keer bij elkaar geweest. In deze bijeenkomsten is, in aanwezigheid van de externe actuaire en de interne en externe accountant, de besluitvorming van de Raad van Commissarissen voorbereid op het gebied van onder andere financiële aangelegenheden, compliance en informatietechnologie. Bijzondere aandacht is dit jaar uitgegaan naar de dekkingsgraad en de technische voorziening op de lange termijn alsmede de financiële jaarafsluiting. Organisatorische aanpassingen hebben geleid tot een kwaliteitsslag en een belangrijke versnelling van de financiële jaarafsluiting. Met de externe accountant is, zoals vereist, ook afzonderlijk overlegd.

De Remuneratie- & Benoemingscommissie vergaderde twee keer. Centraal onderwerp van bespreking was de remuneratie van de Directie. Verder is, naar aanleiding van de door De Nederlandsche Bank en Autoriteit Financiële Markten opgestelde 'principes voor beheerst beloningsbeleid', uitvoerig gesproken over de bij DELA gehanteerde beloningsstructuren. Op basis van het advies van de commissie heeft de Raad van Commissarissen de maximale grens voor variabele beloning van de Directie vastgesteld op 35% van het jaarsalaris en geconstateerd dat de variabele beloningscomponenten voor de medewerkers van DELA in een passende verhouding staan tot het vaste salaris. Daarbij is tevens vastgesteld dat variabele beloning een afgeleide is van

de totale ondernemingsdoelstelling, waarbinnen kwaliteit van dienstverlening en persoonlijke ontwikkeling van medewerkers belangrijke aspecten zijn.

De Raad van Commissarissen telt vijf leden, waarvan er twee afkomstig zijn uit de Algemene Vergadering. In 2009 is de heer J.A.G. Dirks afgetreden wegens het bereiken van de maximale zittingsduur. Vanwege zijn jarenlange verdiensten voor DELA, niet alleen als commissaris, maar ook als lid van de Algemene Vergadering en Vertrouwenscommissie, is de heer Dirks door de Algemene Vergadering benoemd tot erelid. Hij is in de Raad van Commissarissen opgevolgd door de heer drs. J.P. de Pender, die eveneens afkomstig is uit de Algemene Vergadering.

De Raad van Commissarissen bedankt de Directie en medewerkers van DELA voor hun inzet, betrokkenheid en doorzettingsvermogen. In 2009 moest er scherp aan de wind worden gevaren, maar Directie en medewerkers zijn er in geslaagd een prima resultaat neer te zetten.

Eindhoven, 23 april 2010

De Raad van Commissarissen

Algemene Vergadering

DELA kent 36 afdelingen die uit hun midden periodiek een lid en een plaatsvervangend lid kiezen. Deze vormen de Algemene Vergadering. De leden – eventueel hun plaatsvervaarders – komen enkele malen per jaar bijeen om de belangrijkste zaken die zich bij DELA voordoen te behandelen en daarover te adviseren of beslissen.

In de vergadering van 17 januari 2009 werd de begroting 2009 gepresenteerd en besproken. Verder werd belicht op welke wijze DELA vragen en klachten van klanten behandelt en hoe dit bijdraagt aan de verbetering van de dienstverlening. In de vergadering van 6 juni 2009 werd de jaarrekening over 2008 vastgesteld. Daarnaast werd decharge verleend aan de Directie over het gevoerde beleid en aan de Raad van Commissarissen voor het toezicht daarop. Ook werd ingestemd met een aanpassing van de premie met 2,83% per 1 januari 2010. Tenslotte werd tijdens deze vergadering een presentatie gegeven van de wijzigingen in de Wet op de Lijkbezorging.

De heer J.A.G. Dirks trad in juni 2009 af als commissaris van DELA. De Algemene Vergadering benoemde de heer drs. J.P. de Pender uit haar midden tot zijn opvolger. Gelijktijdig werd de heer Dirks wegens zijn verdiensten voor DELA benoemd tot erelid van de Algemene Vergadering.

In 2009 vonden verder de verkiezingen plaats van de leden van de Vertrouwenscommissie. Aan het eind van het jaar werden de meeste leden en plaatsvervangend leden van de Algemene Vergadering voor een nieuwe periode van vier jaar benoemd en werden bestaande vacatures door nieuwe enthousiaste DELA-leden ingevuld.

In memoriam Prof. Dr. H.O. Goldschmidt

Op 9 november bereikte ons het droevige bericht dat prof. dr. H.O. Goldschmidt was overleden. De heer Goldschmidt heeft een lange en indrukwekkende staat van dienst van meer dan 50 jaar binnen DELA. Al in 1953 werd hij als economisch adviseur door DELA aangetrokken. Van 1971 tot 1992 was hij voorzitter van de Raad van Commissarissen. Sinds 1992 was hij erelid en woonde hij getrouw iedere Algemene Vergadering bij. Tot aan zijn overlijden was hij strijdvaardig en actief voor DELA. Veel leden van de Algemene Vergadering, Raad van Commissarissen en Directie hebben de uitvaart van de heer Goldschmidt bijgewoond. Wij zullen zijn bijzondere betrokkenheid en deskundigheid missen.

verslag van de Directie

krachtig herstel financiële resultaten; hoogste netto winst ooit

Voor ons was 2009 een jaar met bijzonder goede financiële resultaten. Vooral daardoor konden wij de hoogste winst in de geschiedenis van DELA noteren: € 122 miljoen. Na het grote verlies over 2008 van € 149 miljoen mogen wij dus spreken van een krachtig herstel. Dit krachtige herstel is vooral het gevolg van de stijgende aandelenkoersen in 2009. Ons beleggingsbeleid is gericht op de lange termijn en wij hebben relatief veel zakelijke waarden en dus ook aandelen in onze portefeuille. Bij dalingen op de beurzen, zoals in 2008, worden wij hard getroffen, maar zo profiteren wij evenzeer van de opleving in 2009. Verder zijn wij ook geholpen door een lagere inflatielast voor de waardevastheid van onze uitvaartverzekeringen en vooral door een lage belastingdruk. Die belastingdruk was in 2009 voor DELA in Luxemburg en België bijzonder laag. Dat heeft vooral te maken met compensabele verliezen uit het verleden en in mindere mate met de zgn. notionele interestaftrek in België.

operationeel resultaat: gezonde ontwikkeling

Wij zijn zeer verheugd over de uitstekende rendementen op onze beleggingen, maar als lange-termijn belegger zijn onze beleggingsresultaten onderhevig aan grote schommelingen. Om te weten hoe het werkelijk gaat met de activiteiten is het op korte termijn veel beter om te kijken naar het operationele resultaat voor belastingen van DELA. In dat resultaat worden bijzondere baten en lasten (zoals waardestijgingen of waardedalingen en de winstdeling) buiten beschouwing gelaten. Dat operationele resultaat is uitgekomen op € 95 miljoen (2008: € 93 miljoen). Dit resultaat was iets beter dan begroot, dankzij een beperkte kostengroei en iets betere directe beleggingsopbrengsten (met name meer dividenden dan begroot). Het gemiddeld aantal medewerkers steeg met 23 personen naar 1.206. Deze stijging is voor het grootste deel toe te schrijven aan de overnames van uitvaartondernemingen in de tweede helft van 2009.

groei marktaandelen

De omzet van de operationele activiteiten – verzekeringen en uitvaartverzorging – groeide met ruim 4 % tot € 407 miljoen. Deze is na de sterke groei in de afgelopen vier jaar aan de lage kant en ook lager dan gepland. De groei bleef vooral achter bij Uitvaartverzorging, vanwege de lagere dan verwachte sterftcijfers en minder overnames van lokale uitvaartondernemingen. Bij Verzekeren was er in 2008 nog sprake van een fiscaal gedreven koopsomproductie. Zonder deze productie is de onderliggende productie van het verzekeringsbedrijf met circa 6,5% gestegen. Dat ligt dichtbij het percentage dat wij voor 2009 hadden begroot, maar viel toch iets tegen. Vooral in de Nederlandse markt hadden wij te maken met hoge vervalcijfers. In België konden de hooggespannen verwachtingen niet geheel waar worden gemaakt, maar de groeicijfers bij het verzekeringsbedrijf konden desondanks zonder meer 'goed' worden genoemd.

Opvallend is dat ondanks de bescheiden groei uit analyses blijkt dat onze marktaandelen in de voor ons relevante markten – uitvaartverzekering en uitvaartverzorging - zowel in Nederland als in België gestegen zijn. Door het handhaven van ons zorgvuldige distributiebeleid heeft ons marktaandeel in de 2e helft van 2008 en 2009 onder druk gestaan. Daarom zijn wij vooral tevreden over het herstel van ons marktaandeel in nieuwe uitvaartverzekeringen. Bijzonder is onze positie in België. Daar hebben wij als relatief kleine nichespeler inmiddels een behoorlijke naamsbekendheid opgebouwd. Ons probleem in België is niet de concurrentie, maar juist een gebrek aan concurrenten die helpen om de markt verder tot wasdom te brengen.

solvabiliteit bijzonder sterk, ook na nieuwe vereisten

De solvabiliteit van DELA behoort al jaren tot de hoogste van de markt. Als percentage van de technische voorzieningen is het eigen vermogen gestegen van 28% naar 33%. Daar staat tegenover dat, vanwege de beëindiging van de herverzekeringsactiviteiten in Luxemburg, de minimale kapitaalsvereiste ook fors is gestegen. Belangrijk is verder vooral de tendens om solvabiliteit steeds meer te bezien vanuit de marktwaarde van de beleggingen en de verplichtingen. Hierbij wordt vooruitgelopen op nieuwe richtlijnen van de Europese Commissie. Die nieuwe richtlijnen (Solvency II) zijn tamelijk complex, vereisen uitgebreide risicoanalyses en zeer gedetailleerde verslaglegging. DELA heeft dit terrein al uitgebreid verkend. Ook volgens de nieuwe richtlijnen blijkt de balans van DELA stevig; we beschikken over aanzienlijke buffers.

inflatiestijging bij uitvaartkosten opnieuw beperkt

Bij DELA is de waardevastheid van de natura-uitvaartverzekeringen een belangrijk thema. Het overgrote deel van de portefeuille bestaat uit dergelijke polissen. Om deze polissen waardevast te houden, moet de waarde van de verzekerde uitkeringen jaarlijks worden aangepast. Dat leidt weliswaar jaarlijks tot premieverhogingen, maar de lasten van de waardevastheid van de achterliggende jaren neemt DELA in beginsel voor haar rekening. Deze zogenaamde backservice wordt voor zover mogelijk betaald uit het resultaat op beleggingen, die dienen ter dekking van de technische voorziening. Maar ook de beleggingsresultaten op het vrije vermogen kunnen hierbij worden meegenomen. In wezen gaat het hierbij om een systeem van winstdeling in de vorm van maatschappijwinstdeling.

De winstdelingsregeling over 2009, is gebaseerd op een inflatie van 2,83% van de uitvaartkosten; beduidend lager dan de 3,40% over 2008. De winstdeling over 2009 kwam daarmee uit op € 58 miljoen, tegenover € 62 miljoen in 2008. Historisch gezien is er sprake van een unieke reeks van jaren waarin de inflatie van uitvaartkosten lager is dan 4%.

beleggingen: absoluut en relatief sterk

Het totale netto rendement op onze beleggingen is over 2009 uitgekomen op 9,61%. Dit prachtige rendement komt voor het overgrote deel voort uit de waardeverhogingen van onze beleggingen in aandelen. Onze keuze om dicht tegen de gewenste lange termijn asset mix van 40% vastgoed, 30% in aandelen en 30% in vastrentend aan te blijven zitten, pakte in 2009 goed uit. Vanaf eind 2008 kochten wij weer aandelen bij. Begin 2009 daalden de beurzen eerst naar ongekende dieptepunten en kenden vervolgens een forse opleving na het eerste kwartaal. We hebben daarna geleidelijk aan verder aandelen bijgekocht. Eind 2009 bestond onze mix uit: 44% vastgoed (2008: 50%), 28% aandelen (2008: 18%) en 28% vastrentende waarden (2008: 32%).

Vergelijken wij onze resultaten met de relevante benchmarks (relatieve performance), dan zien wij voor de totale beleggingsportefeuille een outperformance van 1,2% op basis van bruto rendementen. Onze onroerendgoedportefeuille, die overwegend bestaat uit winkels in Nederland op A-locaties en winkelcentra, deed het relatief zeer goed. Er was weliswaar sprake van een lichte afwaardering van de portefeuille, maar in vergelijking met de markt was die zeer beperkt. Ook bij de vastrentende waarden was er sprake van een outperformance; de overweging in de financiële sector werkte in 2009 hier in ons voordeel. Bij de aandelenportefeuille bleek onze mix, in vergelijking met de benchmark, te conservatief. Dit resulteerde in een underperformance.

beleggingsbeleid: minder actief

Onze Asset Liability Management (ALM) studie uit 2007 geeft aan dat het gewenste rendement van ruim 7% op onze beleggingen op termijn wordt gerealiseerd, als wij gewoon in de buurt van de benchmarks blijven. Er is dus geen noodzaak om daar bovenop extra rendementen te realiseren. Met het grote aandeel in vastgoed en met de scherpe focus op winkels, is er een gerede kans op extra rendement, maar zijn er ook extra risico's. De kosten en risico's van extra rendement bij vastrentende waarden zijn voor DELA verre van aantrekkelijk. Daarom is besloten om zo dicht mogelijk bij de marktindexen te blijven en de gemiddelde looptijd van de beleggingen te verhogen. Wij gaan de gemiddelde looptijd overigens pas verhogen wanneer de rentes weer omhoog gaan. We verwachten dat de rentes omhoog gaan, doordat overheden kampen met financieringstekorten en een groter beroep op de kapitaalmarkten zullen moeten doen. Onze beleggingen op lange termijn nu vastzetten achten wij onverantwoord.

Ook in aandelen beleggen wij minder actief dan voorheen. We hebben nieuwe managers aangesteld die dicht in de buurt van de indexen moeten blijven. Voor de toekomst zien wij nog wel ruimte voor beleggingen in emerging markets, maar daar studeren wij nog op. Net als op de vraag of wij actiever moeten zijn in het tussentijds verschuiven van onze asset mix. Dit lijkt een paradox: enerzijds worden wij binnen segmenten minder actief en anderzijds dwingt de volatiliteit van de beleggingen ons vaker om de verdeling tussen de diverse assetcategorieën onder de loep te nemen. Sinds 2009 wordt DELA bij dergelijke vraagstukken ondersteund door een Beleggingsadviescommissie (BAC). De focus is daarbij vooral gericht op de lange termijn, maar ook formele en recente maatschappelijke ontwikkelingen passeren de revue.

algemene ontwikkelingen

aandacht

Net als in 2008 mocht DELA ook in 2009 niet klagen over aandacht. Maar we hebben ook bewust om aandacht gevraagd. Onbegrip over de maatschappelijke betekenis van uitvaartverzekeringen in het algemeen en onze natura-uitvaartverzekeringen in het bijzonder, noopten ons daartoe. Verder waren de ongewenste verkooppraktijken van diverse verkooporganisaties ons een doorn in het oog. Deze organisaties lokten consumenten met spectaculaire cadeaus, waarbij de uitvaartverzekering zelf op het tweede plan stond. Voor de reputatie van de gehele uitvaartverzekeringsbranche was dit een slechte zaak. DELA heeft het op zich genomen om als eerste radicaal afscheid te nemen van de "cadeauverkopers". Dit voorbeeld is gelukkig snel gevolgd door andere verzekeraars, al was dat niet voldoende om de markt geheel te vrijwaren van slechte adviespraktijken. Daar was meer voor nodig. We wilden dat ook uitvaartverzekeringen onder de nieuwe wetgeving voor levensverzekeringen zouden vallen. Om dat te bereiken was veel lobbywerk nodig.

Bgfo

Uitvaartverzekeringen vielen niet onder het "Besluit Gedragstoezicht Financiële Ondernemingen" (Bgfo), dat begin 2009 van kracht werd. Daardoor werd het voor vele tussenpersonen relatief zeer aantrekkelijk om deze verzekeringen te verkopen: er kon nog snel worden verdiend met hoge afsluitprovisies. Bij andere levensverzekeringen was dat door Bgfo niet meer mogelijk. Dit leidde al snel tot ongewenste verkooppraktijken. In eerste instantie zag het Ministerie van Financiën geen aanleiding voor extra wetgeving en de AFM hoopte dat zelfregulering voldoende remedie zou bieden. Maar zelfregulering werkt nooit voor 100% en leidt al snel tot een

scherpe veroordeling door een andere autoriteit. De NMa, de Nederlandse Mededingingsautoriteit, verbiedt het immers dat verzekeraars gezamenlijk partijen uitsluiten. Lobbywerk via het Verbond van Verzekeraars en directe contacten met leden van de Tweede Kamer leidden tot het besluit om uitvaartverzekeringen per 1 januari 2010 alsnog onder de werking van de Bgfo te laten vallen. Ook voor uitvaartverzekeringen gelden nu de strenge "inducement"-normen, waarmee een match tussen een goed advies en een passende beloning beter is gewaarborgd.

"hoe het echt zit"

Naast de behoefte aan nieuwe passende beloningssystemen voor tussenpersonen is er de roep om transparantie. Transparantie die moet voorkomen dat consumenten opgezadeld worden met ongewenste en dure producten. Dit is een goede ontwikkeling, die wij van harte ondersteunen. Daarbij vinden wij het belangrijk dat we het heft in eigen handen houden. We willen ook voorkomen dat hardnekkige vooroordelen ons op achterstand zetten. Daarom heeft DELA namens en voor de bijna 3 miljoen verzekerden van haar coöperatie het voorlichtingsboekje "Hoe het echt zit" gepubliceerd. Het boekje is in samenspraak met de leden van onze Algemene Vergadering gemaakt. Het is een uitgave in ontwikkeling, waarmee we nadrukkelijk de medewerking van derden zoeken en waarmee we de dialoog over transparantie en duidelijke taal een stap verder willen zetten. Het klopt: een uitvaartverzekering is niet altijd noodzakelijk. Tegelijkertijd tonen wij aan dat al diegenen die voor onze uitvaartverzekeringen kiezen, naast het nut van ontzorgen, een financieel verstandige keuze maken. Zij betalen bijvoorbeeld altijd minder aan premie dan zij aan vergoedingen ontvangen. Ook diegenen die zeer oud worden. En je moet al snel ouder dan 100 worden, wil het sparen van de premie aantrekkelijker zijn dan onze verzekering. Dan ontstaan natuurlijk vragen als: "Hoe kan dat?" en "Klopt dat eigenlijk wel?". In het boekje wordt het uitgelegd en toegelicht aan de hand van objectieve berekeningen en concrete (reken)voorbeelden.

aandacht voor verhoudingen in België

In de Belgische markt spelen hele andere zaken dan in Nederland. Daar is veel minder commotie over slechte beloningspraktijken en gebrek aan transparantie. In die zin is de markt in België veel stabiel, maar er spelen weer andere issues. Zo is het belangrijk dat DELA wordt gepercipieerd als een "onderlinge of mutualiteit". Dat vereist een actieve marktbenadering, want met name uitvaartondernemers vinden DELA als Hollandse multinational dikwijls bedreigend. Bijzonder in België is de regelgeving rondom crematies. Op lokaal niveau is de partijpolitiek hiermee belast. De samenwerking is in de meeste plaatsen uitstekend, maar rondom Brussel is het spitsroeden lopen. Ook in België schuwen wij de aandacht niet, maar wij werken zo behoedzaam mogelijk en worden daarin ondersteund door een in de Belgische samenleving gewortelde adviesraad. Dat begint zijn vruchten af te werpen. Ondanks ons beperkte zakenvolume hebben wij in België inmiddels een naamsbekendheid van circa 60% en ook met onze reputatie gaat het steeds beter. Dat DELA als coöperatieve onderneming anders is, dringt ook daar langzaam door.

scherp aan de wind

In 2009 was het motto voor alle DELA medewerkers "scherp aan de wind varen". Daarmee werd bedoeld dat we in tijden van crisis zeer alert moeten zijn en voortdurend moeten inspelen op de zich wijzigende omstandigheden. Daarmee werd ook bedoeld dat we in dergelijke tijden goed op de kosten letten. We hebben beide gedaan: alert gereageerd op marktontwikkelingen, zonder ons het hoofd op hol te laten jagen en kosten, waar mogelijk, beperkt. Dit hebben we bovendien weten te realiseren met een grote mate van saamhorigheid.

Als het stormt, is het vanzelfsprekend dat de ruggen worden gerecht en dat er eendrachtig wordt samengewerkt. Beroering in de verzekeringsmarkt, deining op de aandelenbeurzen en een aangekondigde massale uitbraak van de Mexicaanse griep hebben niet tot beroering geleid. Waar mogelijk zetten we stug door en waar nodig veerden we mee. Sterker nog, in 2009 hebben wij onze afspraak om de strategie na een periode van vijf jaar weer te herijken met de nodige zorgvuldigheid uitgevoerd.

aanscherping missie en strategie

Van 2005 tot en met 2009 hebben wij gewerkt aan ons programma Nieuw d' Elan. Er is ontzettend veel werk verzet. Alle aspecten van onze bedrijfsvoering kwamen aan bod: van een nieuwe huisstijl en sponsoring van damesvolleybal tot resultaat gericht werken en flexibele werkplekken; van nieuwe verzekeringen en verkoopkanalen tot aanpassingen in onze natura-uitvaartverzekering; van kleurrijke uitvaartcentra en crematoria tot meer oog voor nazorg en herinneringsbijeenkomsten. En zo kunnen we nog even doorgaan. En in deze dynamiek geven enquêtes aan dat zowel klanten als medewerkers deze ontwikkelingen zeer waarderen. De omzetgroei in de periode 2005-2009 was fors. De operationele activiteiten groeiden in deze periode met meer dan 70%. Toch gaf de herijking aan, dat er voldoende redenen waren om de missie en de strategie op onderdelen te herzien en verder aan te scherpen.

We menen dat we onze positie als coöperatieve onderneming verder kunnen versterken. Daar kunnen wij nog aan kracht winnen. Onze ambitie om gezien te worden als een coöperatieve onderneming die midden in het leven staat, is nog niet voltooid. Verbreding is nodig opdat onze leden zich gemakkelijker met DELA willen en kunnen identificeren. Daarbij zit de uitvaartverzekeringsmarkt qua penetratiegraad al jaren tegen de grens van 70% aan. Daar stijgt ze maar niet bovenuit. De groei van de markt volgt qua aantallen op zijn best de bevolkingsgroei en qua premievolume komt de groei vooral voort uit het sluiten van polissen met een hoger kapitaal. Verdere groei in de verzekeringsmarkt denken wij daarom vooral te realiseren met andere levensverzekeringen. Daarbij willen wij andere verzekeraars niet volgen, maar onze producten altijd blijven voorzien van een DELA stempel. De samenhang tussen verzekeren en persoonlijke ondersteuning is voor ons daarbij essentieel. Het element van 'voor elkaar', een ander willen helpen, mag niet verloren gaan. Bij DELA sluit je een verzekering in essentie niet voor jezelf, maar voor een ander. De draad van 'doorgeven uit verbondenheid met anderen' moet behouden blijven.

Wij beschikken over vier bijzondere troeven. Ten eerste ons coöperatief karakter, waardoor wij oog hebben voor solidariteit en continuïteit. Ten tweede onze ervaring met uitvaartverzorging, waardoor wij mensen met raad en daad kunnen bijstaan. Ten derde onze lage drempels, waarmee wij er voor iedereen zijn. Tenslotte onze betrouwbaarheid, die stoelt op onze jarenlange ervaring en die geloofwaardig is vanwege onze eerlijke premies en stabiele portefeuilles. Met deze vier troeven kunnen wij, met een verdere uitbreiding van onze producten en dienstverlening, meer voor onze leden bieden. Daarbij kan onder andere worden gedacht aan een spaarverzekering en aan een nabestaandenlijfrente. De context waarin wij alles aanbieden is vooral gericht op continuïteit. Wij willen ervoor zorgen dat onze klanten de toekomst zo zorgeloos mogelijk tegemoet kunnen zien. Wij spreken daarom ook van een aanscherping van onze missie, want sinds eind 2004 spreken wij al over het aanbieden van: zekerheid, zorg en continuïteit. Wij beseffen evenwel, dat wij verder moeten springen dan wij gewend zijn. Vandaar dat wij na Nieuw d'Elan spreken van Operatie Springplank.

kwaliteitszorg in de uitvaartbranche

In de uitvaartbranche is het er eindelijk van gekomen: een krachtenbundeling van de brancheverenigingen in één organisatie voor uitvaartondernemingen: de Branchevereniging Gecertificeerde Nederlandse Uitvaartondernemingen, de BGNU. DELA is erg blij met deze ontwikkeling. We zijn ervan overtuigd dat dit de kwaliteitszorg in de uitvaartbranche ten goede zal komen. Er kan nu volop energie worden besteed aan de verdere ontwikkeling van het keurmerk uitvaartverzorging en aan andere kwaliteitsimpulsen. Met de individualisering en ontkerkelijking van de samenleving heeft de rol van uitvaartondernemers aan belang gewonnen. Het vereist veel werk om een uitvaart voor te bereiden; er is veel ruimte voor een persoonlijke invulling. De ondersteuning vanuit kerkelijke instanties wordt minder vanzelfsprekend gevonden. Dat betekent dat uitvaartondernemers meer een regierol moeten vervullen en veel meer oog moeten hebben voor de emotionele en sociale aspecten van een uitvaart. Dat is natuurlijk een prachtige taak en tegelijkertijd een geweldige uitdaging, maar het vereist ook extra waarborgen voor een adequate kwaliteit van de dienstverlening. Om elkaar in dezen zo scherp mogelijk te houden, is binnen de uitvaartorganisatie van DELA in 2009 getraind met concrete casussen onder de noemer "focus op uitblinken". Ook is er fors geïnvesteerd in de renovatie van uitvaartcentra en crematoria. Eind 2009 heeft DELA samen met andere uitvaartverzekeraars het Tweede Nationaal Uitvaartcongres georganiseerd. Ook dit congres geeft blijk van het toenemend kwaliteitsbesef in de branche. Het is onze hoop dat dit een tweejaarlijkse traditie wordt, waar steeds meer partijen hun steun aan willen verlenen.

governance

In het kader van governance is in 2009 specifiek aandacht besteed aan de juridische structuur en de daarbij behorende verdeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheid van Directie en Raad van Commissarissen. Daar waar mogelijk zijn juridische entiteiten samengevoegd en wijzigingen aangebracht in de statuten van dochtervennootschappen. In 2010 wordt dit traject voltooid.

remember me

Een bijzondere gebeurtenis in 2009 was het project Remember Me van de Design Academy in Eindhoven. Dat project heeft DELA met veel plezier mogen ondersteunen. Aan studenten is de vraag voorgelegd hoe zij later als zij er niet meer zijn, herinnerd willen worden. De studenten uit verschillende landen die aan dit wereldvermaarde instituut verbonden zijn, hebben hier - na enige aarzeling - enthousiast op gereageerd. Het bleek een vraag te zijn, die een gevoelige snaar raakte. De ontwerpen getuigden van een grote persoonlijke betrokkenheid en van een gevoel voor sociale verhoudingen. De Design Academy was daarom bijzonder tevreden over de samenwerking. Bij DELA vonden we het inspirerend om te zien hoe jonge mensen vragen van herinneren en herinneringen doorgeven gestalte wisten te geven. De diversiteit van de ontwerpen was enorm.

Zonnebloem Revue, Stichting DELA Fonds

Stichting DELA Fonds doneert haar middelen doorgaans aan kleinschalige projecten van uiteenlopende aard. Voor 2009 heeft de Raad van Toewijzing, met de goedkeuring van de Directie, ook gekozen voor een groot project met een landelijke uitstraling. Mede om op deze manier het fonds meer bekendheid te geven en om DELA-medewerkers de mogelijkheid te bieden hun maatschappelijke betrokkenheid te tonen. Er is voor gekozen om de Theater Tournee van de vrijwilligersorganisatie de Zonnebloem te ondersteunen. Vanwege haar 60-jarig

bestaan wilde de Zonnebloem deze tournee extra luister bijzetten. Deze revue-achtige show trekt door heel Nederland en in veel theaters geven ook DELA-medewerkers acte de presence door de gasten van de Zonnebloem zo goed mogelijk op te vangen.

In 2009 is besloten om met de Stichting DELA Fonds ook actief te worden in België. Voor de organisatie en toewijzing van geld aan projecten is aansluiting gezocht bij het Koning Boudewijn Fonds.

personeel en organisatie

Nadat in 2008 veel aandacht besteed is aan de rol van de leidinggevende, ging in 2009 de aandacht vooral uit naar de samenwerking binnen teams en tussen teams. Het blijkt dat teams pas goed de samenwerking met andere teams kunnen aangaan, als er binnen het eigen team een goede onderlinge band bestaat. Elke organisatie kent wel een paar teams die in moeilijker vaarwater verkeren. Zijn er echter teveel teams met onderlinge strubbelingen, dan kan dat de totale organisatie afremmen. Daarom is per team naar de knelpunten gekeken, een motivatieonderzoek onder medewerkers gaf daarbij de nodige handvatten. Uit dat onderzoek kwamen overigens zeer goede gemiddelde scores naar voren, maar er waren ook aanknopingspunten voor verbeteringen. Teams hebben hard gewerkt aan de analyses over wat te doen en vervolgens aan de opvolging van de actiepunten. Waar duidelijkheid nodig was, is die geboden en waar het onderling vertrouwen moest groeien, is daaraan gewerkt. De scores uit een nieuw motivatie-onderzoek, eind 2009, waren verbluffend goed. De respons was 90% en het percentage medewerkers dat aangaf DELA als een goede werkgever aan te bevelen, was gestegen naar 87%. Het wordt nog een behoorlijke uitdaging om dit niveau de komende jaren vast te houden, laat staan te overtreffen.

In 2009 hebben we tevens leidinggevend en medewerkers tijdig bij de herijking van de strategie betrokken, opdat die herijking voldoende gevoeld zou worden met inzichten uit de gehele organisatie. Zij hebben dat met veel enthousiasme opgepikt. De aanscherping van de missie en de strategie is dan ook de vrucht van marktanalyses en klantenonderzoek en stoelt op de gezonde ambitie van de organisatie, die graag een nieuwe vlag aan de horizon ziet staan.

Het ziekteverzuim is ondanks al de jobstijdingen over de Mexicaanse griep ruim onder de 4% gebleven. Vooral de lage verzuimcijfers bij het uitvaartbedrijf zijn reden voor blijdschap, want in deze branche zijn verzuimcijfers van 7% of 8% heel normaal. Ook hier speelt de aandacht voor teamwork een positieve rol.

ondernemingsraad en organisatie

Naast de reguliere vergaderingen belegde de Ondernemingsraad in 2009 twee extra vergaderingen. Gesproken is onder meer over de problemen rondom de outsourcing van het beheer van onze IT-systemen, diverse regelingen, acquisities van uitvaartondernemingen, de stroomlijning van de processen bij onze klantenservice, de financiële crisis en de herijking van de strategie. Het laatste onderwerp stond uiteraard regelmatig op de agenda. Bij het proces rondom de herijking van de strategie is de Ondernemingsraad nauw betrokken geweest. Zij was altijd vertegenwoordigd bij de belangrijke presentaties over dit onderwerp. Zo ook bij de eindpresentatie. Die zullen wij niet snel vergeten. Hij werd gehouden op een oud industrieterrein, dat geheel wordt omgebouwd en daardoor welhaast futuristische trekjes begint te krijgen. De uitstraling was nogal Spartaans en wij moesten het lokaal zelf ombouwen om aan de slag te kunnen gaan. Ook de or-leden hebben dat met verve gedaan, waarna ze zich de afsluitende erwtensoep met worst en spek goed hebben laten smaken.

Veel aandacht is uit gegaan naar de stroomlijning van de processen bij de afdeling Klantenservice onder de noemer d'Elean. Snel was duidelijk dat deze stroomlijning zou betekenen dat de processen efficiënter ingericht konden worden en met een kleinere bezetting. Dit proces is, mede dankzij de inbreng van de Ondernemingsraad, uitermate zorgvuldig begeleid en daardoor kon het met het nodige draagvlak praktisch geruisloos worden geïmplementeerd. Om deze en om andere redenen zijn wij de Ondernemingsraad erkentelijk voor de wijze waarop ze de dialoog is aangegaan en ze constructief naar oplossingen heeft gezocht.

voorzichten

In financieel opzicht zijn de vooruitzichten voor 2010 nog behoorlijk ongewis. Toch zien we ruimte voor een gematigd optimisme, ook al moet er vanwege de instabiliteit van de financiële markten rekening worden gehouden met een nieuwe dip. Het economisch herstel zal gematigd zijn en vergt nog meerdere jaren.

Qua omzet denken wij in 2010 een redelijke groei te kunnen realiseren die boven de bescheiden groei over 2009 uit zal komen. Ook verwachten we een groei van het operationele resultaat, maar dat zal iets achter blijven bij de omzetgroei, vanwege investeringen in nieuwe producten en diensten en een andere invulling van ons beloningsbeleid in België. We denken dat de uitvaartverzekeringsmarkt in Nederland in rustiger vaarwater komt. In het najaar van 2010 komen we met een aangepaste overlijdensrisicoverzekering, die voor alle toepassingen en alle leeftijden zeer concurrerend zal zijn. Voor de omzetontwikkeling in 2010 zal het effect hiervan echter nog beperkt zijn.

De klanttevredenheid denken wij ook in 2010 op het hoge niveau van de afgelopen jaren te houden. Met gericht klachtenmanagement kunnen wij die tevredenheid verder verdiepen. Om de kwaliteit en de kracht van de coöperatie te benutten, willen we in 2010 actief aan de slag met klantenpanels.

Vanwege de grote aanhoudende onzekerheid op de financiële markten, is het onmogelijk om over het totale resultaat een zinvolle inschatting te maken. Toch, zoals reeds gesteld, zijn wij gematigd optimistisch over de ontwikkelingen op de korte termijn. Dat neemt niet weg dat bij ons de blik onverminderd op de lange termijn blijft gericht.

Eindhoven, 23 april 2010

De directie,
Drs. E. Doeve
Ir. J.A.M. van der Putten

Jaarrekening

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde balans per 31 december 2009
(na resultaatbestemming)

x € 1.000

	Ref.	31 december 2009	31 december 2008
ACTIVA			
Immateriële vaste activa	5	57.211	58.837
Beleggingen	6		
1. Onroerende zaken		1.211.914	1.225.445
2. Deelnemingen in groepsmaatschappijen		5.364	7.563
3. Overige financiële beleggingen			
Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren		914.998	445.828
Obligaties en andere vastrentende waardepapieren		479.791	327.354
Belangen in beleggingspools		246.310	268.113
Vorderingen uit hypothecaire leningen		1.641	1.765
Vorderingen uit andere leningen		150.371	264.451
Andere financiële beleggingen		182.914	181.029
		3.193.303	2.721.548
Vorderingen	8		
1. Vorderingen uit directe verzekering		158	-
2. Overige vorderingen		140.488	155.082
		140.646	155.082
Overige activa	9		
1. Onroerende zaken in eigen gebruik		87.402	64.845
2. Overige vaste bedrijfsmiddelen		19.313	25.974
3. Voorraden		2.198	2.066
4. Liquide middelen		49.863	99.589
		158.776	192.474
Overlopende activa	10		
1. Lopende rente en huur		6.673	11.028
2. Overige overlopende activa		834	5.703
		7.507	16.731
		<u>3.557.443</u>	<u>3.144.672</u>

x € 1.000

Ref. **31 december 2009** **31 december 2008**

PASSIVA

Groepsvermogen

Eigen vermogen

12 745.481 577.682

Aandeel derden

15 1.573 911

747.054 **578.593**

Technische voorzieningen

16 **2.276.235** **2.071.494**

Voorzieningen

18 **233.424** **223.197**

Langlopende schulden

19 **183.336** **157.517**

Kortlopende schulden en overlopende passiva

20 **117.394** **113.871**

3.557.443

3.144.672

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2009

x€ 1.000	Ref.	2009	2008
Baten			
Premie-inkomen	22	230.789	224.461
Opbrengsten uit beleggingen	23	248.744	(76.469)
Opbrengsten uitvaartverzorging		<u>176.385</u>	<u>166.239</u>
		655.918	314.231
Af: interne omzet uitvaartverzorging		<u>(73.847)</u>	<u>(71.748)</u>
		582.071	242.483
Lasten			
Beleggingslasten	23	19.781	20.993
Toevoeging technische voorziening	16	151.747	109.712
Herverzekeringspremie	16-21	(44.500)	4.938
Directe kosten uitvaartverzorging en uitkeringen		122.789	114.390
Acquisitiekosten	25	39.618	38.867
Apparaatskosten	26	101.269	88.283
Goodwill	29	<u>450</u>	<u>711</u>
		391.154	377.894
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening		190.917	(135.411)
Resultaat aandeel derden	15	(712)	(283)
Winstdeling	2-16	<u>(57.529)</u>	<u>(62.103)</u>
Resultaat voor belastingen		132.676	(197.797)
Belastingen	33	<u>(10.821)</u>	<u>48.412</u>
Resultaat na belastingen		<u>121.855</u>	<u>(149.385)</u>

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2009

x€ 1.000	2009	2008
Kasstroom uit operationele activiteiten		
resultaat boekjaar	121.855	(149.385)
afschrijving immateriële vaste activa	7.820	5.455
afschrijving vaste bedrijfsmiddelen	10.372	8.838
toevoeging technische voorziening	204.741	168.792
waardemutaties beleggingen gecorrigeerd voor latente belastingen	(186.530)	141.333
mutatie overige voorzieningen	10.228	(657)
mutatie voorraden	(132)	74
mutatie vorderingen	23.659	(77.450)
mutatie kortlopende schulden	3.523	47.804
mutatie financiële vaste activa	114.203	(2.450)
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	309.739	142.354
Kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten		
<i>investeringsen en aankopen:</i>		
- beleggingen in immateriële vaste activa	(6.195)	(7.324)
- beleggingen in onroerende zaken	(8.201)	(124.729)
- beleggingen in geldleningen en effecten	(1.784.153)	(786.468)
- vaste bedrijfsmiddelen	(38.591)	(27.330)
- overige financiële beleggingen	2.199	(4.586)
	<u>(1.834.940)</u>	<u>(950.437)</u>
<i>desinvesteringen, aflossingen en verkopen:</i>		
- beleggingen in immateriële vaste activa		
- beleggingen in onroerende zaken	4.848	17.278
- beleggingen in geldleningen en effecten	1.431.822	746.584
- vaste bedrijfsmiddelen	12.323	594
	<u>1.448.993</u>	<u>764.456</u>
Totaal kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten	(385.947)	(185.981)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
mutatie minderheidsbelang	662	(1.931)
mutatie langlopende schulden	25.819	11.875
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	26.481	9.944
Mutatie liquide middelen	(49.726)	(33.683)
Liquide middelen op 1 januari	99.589	133.272
Liquide middelen op 31 december	49.863	99.589

Toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening

1 Algemene toelichting

1.1 Activiteiten

De activiteiten van DELA Coöperatie voor het Verzekeren en Verzorgen van Begraffenissen en Crematies U.A. ('DELA Coöperatie'), statutair gevestigd in Eindhoven, en haar groepsmaatschappijen ('de Groep') bestaan uit verzekeren en uitvaartverzorging. Deze activiteiten vinden plaats in Nederland en België.

Verzekeringscontracten

Verzekeringscontracten zijn die verzekeringspolissen die een significant verzekeringsrisico dragen. Dergelijke contracten kunnen tevens een financieel risico dragen. DELA Coöperatie kent verzekeringscontracten voor uitvaarten en overlijdensrisico.

a. Uitvaartverzekeringen

Uitvaartverzekeringen zijn te onderscheiden in uitvaartverzekeringen met periodieke premiebetaling of betaling door middel van een eenmalige koopsom. Met deze verzekeringscontracten worden de kosten die samenhangen met uitvaarten gedurende een vaak langere periode verzekerd. Dit kan een uitkering in natura zijn of een uitkering in geld. De verzekeringsportefeuille bevat niet-winstdelende verzekeringscontracten, verzekeringscontracten met winstdelingsrechten en contracten met een contractuele winstdeling. Dit kunnen overrentedelingen en technische winstdelingen zijn. Deze winstdelingen zijn verantwoord onder de verzekeringstechnische voorzieningen.

b. Overlijdensrisicoverzekeringen

Overlijdensrisicoverzekeringen zijn verzekeringen met een eenmalige uitkering en praktische hulp wanneer de verzekerde voor de einddatum van de verzekering overlijdt.

1.2 Stelselwijzigingen

In het boekjaar 2009 zijn geen stelselwijzigingen doorgevoerd.

1.3 Consolidatie

In de consolidatie worden de financiële gegevens van DELA Coöperatie opgenomen, en van haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin DELA Coöperatie overheersende zeggenschap, direct of indirect, kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum. De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, worden voor 100% in de consolidatie betrokken. Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld.

Wanneer er sprake is van een belang in een joint venture, dan wordt het desbetreffende belang proportioneel geconsolideerd. Van een joint venture is sprake indien als gevolg van een overeenkomst tot samenwerking de zeggenschap door de deelnemers gezamenlijk wordt uitgeoefend.

Intercompanytransacties, intercompanywinsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd. Ongerealiseerde verliezen op intercompanytransacties worden ook geëlimineerd tenzij er sprake is van een

bijzondere waardevermindering. Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen voor de Groep.

Aangezien de winst- en verliesrekening over 2009 van DELA Coöperatie in de geconsolideerde jaarrekening is verwerkt, is (in de enkelvoudige jaarrekening) volstaan met weergave van een beknopte winst- en verliesrekening in overeenstemming met artikel 2:402 BW.

	Gevestigd te	Belang %
DELA Holding N.V. 1) 2)	Eindhoven	100
- DELA Natura Uitvaartverzekeringen N.V. 1) 2)	Eindhoven	100
- DELA Depositofonds B.V. 1) 2)	Eindhoven	100
- DELA Vastgoedmanagement B.V. 2)	Eindhoven	100
- DELA Vastgoed II B.V. 2)	Eindhoven	100
- DELA Vastgoed B.V. 1) 2)	Eindhoven	100
- Golden Jaffa Holding B.V.	Eindhoven	30
- Jaffa Vastgoed B.V.	Eindhoven	100
- Jaffa Monumenten B.V.	Eindhoven	100
- Jaffa II Vastgoed B.V.	Eindhoven	100
- DELA Rech B.V. 1) 2)	Eindhoven	100
- DELA Investments Luxemburg S.A.R.L. (voorheen DELA RE SA)	Luxemburg	100
- DELA Investments Nederland B.V. 2)	Eindhoven	100
- DELA Investments Belgium N.V.	Antwerpen	100
- In Pace Uitvaartverzekeringen B.V.	Oldenzaal	60
- DELA Verzekeringen N.V. (met een vestiging In België) 1) 2)	Eindhoven	100
- DELA Uitvaartzorg Verzekeringen N.V. 2)	Eindhoven	100
- DELA Intermediair B.V. 1)	Eindhoven	100
- DELA Enterprises N.V.	Antwerpen	100
- DELA Uitvaartverzorging B.V. 1) 2)	Eindhoven	100
- Goetzee Uitvaartverzorging B.V. 1) 2)	Rotterdam	100
- Associatie Uitvaartverzorging Bakker, Van den Bosch & Kloeg BV	Rhoon	100
- In Pace-DELA Uitvaartverzorging B.V. 1) 2)	Oldenzaal	100
- Barbara-DELA Uitvaartverzorging B.V. 1) 2)	Nijmegen	100
- De Haan en Van de Kamp DELA B.V.	Amersfoort	100
- Uitvaartcentrum P. Daemen B.V. 2)	Beek-Elsloo	100
- Myosotis Uitvaartverzorging B.V.	Amstelveen	52
- DELA Boschhuizen B.V.	Venray	95
- Holding De Wit B.V. 2)	Zevenaar	100
- Crematorium Lingewaard B.V. 2)	Lingewaard	100
- Facilitaire dienstverlening voor De Uitvaartzorg De Wit B.V. 2)	Zevenaar	100
- DELA Holding Belgium N.V.	Antwerpen	100
- DELA Funerals bvba	Antwerpen	100
- Dela Funeral Assistance 1 bvba	Antwerpen	100
- DELA Funerals Assistance 2 NV	Antwerpen	100
- Joosen bvba	Antwerpen	100
- Werbrouck bvba	Antwerpen	100
- Warsimmo NV	Antwerpen	100
- Algemene Begrafenisonderneming Maes bvba	Antwerpen	100
- Pompes Funèbres Duvivier sprl	Antwerpen	100
- Crematorium Vilvoorde NV	Antwerpen	100
- Crematorium Brugge NV	Antwerpen	100
- Crematorium Hasselt NV	Antwerpen	100
- Hainaut Crémation SA	Bergen	75

1) Deze groepsmaatschappijen vormen samen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting.

2) Voor deze groepsmaatschappijen is door DELA Coöperatie een zgn. 403'-verklaring afgegeven.

Niet in de consolidatie betrokken deelnemingen:

	Gevestigd te	Belang %
- NV Société d'Étude et de Service pour la Crémation	Charleroi	35
- Uitvaartvereniging Noordhollandse Coöperatie	IJmond	30
- Uitvaartvereniging Oisterwijk	Oisterwijk	35
- Ghislain BVBA	Antwerpen	100
- Begraffenissen Bogaerts BVBA	Antwerpen	100
- Pompes Funèbres Nollevaux SA	Antwerpen	100
- Begraffenisonderneming Remans BVBA	Antwerpen	100

In het boekjaar zijn de volgende vennootschappen door fusies opgegaan in de diverse hierboven genoemde vennootschappen van de DELA-groep: Funeris B.V., Brok-DELA Holding B.V. (waarvan in het boekjaar de overige 49% aandelenbelang werd verworven), Uitvaartverzorging De Haan en Van de Kamp B.V., Onroerende goederen De Haan en Van de Kamp B.V., Depositofonds De Haan en Van de Kamp B.V., Rouwcentrum Nijmegen B.V., Begraffenis- en Crematieonderneming Over-Betuwe & De Wit B.V., Begraffenis- en Crematieonderneming Lubbers & De Wit B.V., Begraffenis- en Crematie-onderneming Van Dalen & De Wit B.V., Vandawe B.V., A.U.V. & De Wit B.V., RGU B.V. (waarvan in het boekjaar de aandelen werden verworven), RGB B.V. (waarvan in het boekjaar de aandelen werden verworven).

1.4 Verbonden partijen

Alle groepsmaatschappijen, zoals opgenomen in paragraaf 1.3, evenals de deelnemingen die worden toegelicht in paragraaf 6, worden aangemerkt als verbonden partij.

Transacties tussen groepsmaatschappijen worden in de consolidatie geëlimineerd.

1.5 Acquisities en desinvesteringen van groepsmaatschappijen

Vanaf de overnamedatum worden de resultaten en de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen onderneming opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening. De overnamedatum is het moment dat overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend in de betreffende onderneming.

De verkrijgingsprijs bestaat uit het geldbedrag of equivalent dat is overeengekomen voor de verkrijging van de overgenomen onderneming vermeerderd met eventuele direct toerekenbare kosten. Indien de verkrijgingsprijs verschilt van het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa (inclusief handelsnamen) en passiva dan wordt het verschil als goodwill ten gunste / laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

De maatschappijen die in de consolidatie betrokken zijn, blijven in de consolidatie opgenomen tot het moment dat zij worden verkocht; deconsolidatie vindt plaats op het moment dat de beslissende zeggenschap wordt overgedragen en indien de maatschappij slechts gehouden wordt om te vervreemden.

1.6 Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en banktegoeden. De verkrijgingsprijs van de verworven groepsmaatschappij is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden. De geldmiddelen die in de verworven groepsmaatschappij aanwezig zijn, zijn in mindering gebracht op de aankoopprijs. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

1.7 Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de Directie van DELA Coöperatie zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat de Directie schattingen

maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten. Deze schattingen zijn naar beste weten door de Directie gemaakt, maar de daadwerkelijke uitkomsten kunnen uiteindelijk afwijken van die schattingen.

De belangrijkste schattingen hebben betrekking op:

- actuele waarde van beleggingen;
- waardering van verplichtingen inzake verzekeringscontracten;
- actuariële veronderstellingen betreffende de waardering van pensioenverplichtingen;
- schattingen bij de opname van niet-technische voorzieningen.

2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

2.1 Algemeen

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, die zijn uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. Alle bedragen luiden in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven. De in deze jaarrekening tussen haakjes opgenomen getallen zijn negatief.

Activa en passiva (met uitzondering van het groepsvermogen) worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de winst- en verliesrekening zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

2.2 Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

2.3 Vreemde valuta

Functionele valuta

De posten in de jaarrekening van de groepsmaatschappijen worden gewaardeerd met inachtneming van de valuta van de economische omgeving waarin de groepsmaatschappij voornamelijk haar bedrijfsactiviteiten uitoefent (de functionele valuta). De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in duizenden euro's; de euro is de functionele en presentatievaluta van DELA Coöperatie.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum.

Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de winst- en verliesrekening.

Niet-monetaire activa die volgens de verkrijgingsprijs worden gewaardeerd in een vreemde valuta, worden omgerekend tegen de wisselkoers op de transactiedatum (of de benaderde koers).

2.4 Herverzekeringscontracten

Door DELA Coöperatie met herverzekeraars afgesloten contracten uit hoofde waarvan DELA Coöperatie wordt gecompenseerd voor verliezen op uitgegeven verzekeringscontracten, worden aangemerkt als gegeven herverzekeringscontracten.

Door DELA Coöperatie afgesloten verzekeringscontracten waarbij de contracthouder een andere verzekeraar is, worden aangemerkt als ontvangen herverzekeringscontract en verantwoord als een verzekeringscontract.

Herverzekeringspremies, provisies en uitkeringen evenals technische voorzieningen voor herverzekeringscontracten worden op dezelfde wijze verantwoord als de directe verzekeringen waarvoor de herverzekeringen zijn afgesloten. Het aandeel van herverzekeraars in de technische voorzieningen en de uitkeringen waartoe DELA Coöperatie uit hoofde van haar herverzekeringscontracten gerechtigd is, worden in mindering gebracht op de bruto technische voorzieningen. De kortlopende vorderingen op herverzekeraars zijn opgenomen onder de vorderingen. Deze vorderingen zijn afhankelijk van de verwachte claims en uitkeringen die voortvloeien uit de desbetreffende herverzekerde verzekeringscontracten.

De waardering van door en aan herverzekeraars verschuldigde bedragen geschiedt in overeenstemming met de voorwaarden van de herverzekeringscontracten. Verplichtingen uit herverzekering betreffen voornamelijk te betalen premies voor herverzekeringscontracten. Deze premies worden als last opgenomen over de periode waarin zij verschuldigd zijn.

De vorderingen uit hoofde van herverzekeringscontracten worden op de balansdatum beoordeeld op eventuele bijzondere waardeverminderingen.

2.5 Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen. Er wordt rekening gehouden met de duurzame waardeverminderingen die op de balansdatum verwacht worden; dit is het geval als de boekwaarde van het actief (of van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het behoort) hoger is dan de realiseerbare waarde ervan.

Om vast te stellen of er voor een immaterieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering, wordt verwezen naar paragraaf 2.9.

Goodwill

Goodwill, zijnde het verschil tussen de kostprijs van een acquisitie (inclusief overgenomen schulden) en het aandeel van DELA Coöperatie in de reële waarde van de verkregen activa en het ontvangen vreemd vermogen op de acquisitiedatum, wordt ten laste van het resultaat gebracht.

Computersoftware

Gekochte softwarelicenties worden geactiveerd tegen de verkrijgingsprijs en afgeschreven over de geschatte economische levensduur. Uitgaven die worden gemaakt voor de productie van identificeerbare en unieke softwareproducten van de Groep worden geactiveerd. Dergelijke intern vervaardigde immateriële vaste activa worden geactiveerd indien het waarschijnlijk is dat economische voordelen zullen worden behaald en de kosten betrouwbaar kunnen worden vastgesteld. Uitgaven samenhangend met onderhoud van softwareprogramma's en uitgaven van onderzoek worden verantwoord in de winst- en verliesrekening.

Concessies en vergunningen

Kosten van immateriële vaste activa anders dan intern gegenereerde activa, waaronder licenties, worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs en lineair afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur met een maximum van 20 jaar.

Handelsnamen en verzekeringsportefeuilles

De bij acquisities verworven handelsnamen en verzekeringsportefeuilles zijn gewaardeerd tegen de op het moment van verkrijging vastgestelde reële waarde. Deze waarde is bepaald op basis van het bedrag dat betaald zou worden tussen onafhankelijke partijen die ter zake goed geïnformeerd zijn en tot transactie bereid zouden zijn. Daarna wordt over deze waarde afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur op basis van een vast percentage van 5% per jaar.

2.6 Beleggingen

Onroerende zaken

Onroerende zaken worden gewaardeerd tegen de actuele waarde op balansdatum. De beleggingen in onroerende zaken worden aangehouden om huuropbrengsten en waardestijgingen te realiseren. Er wordt niet afgeschreven op onroerende zaken. De waardering wordt onder meer gebaseerd op beschikbare marktgegevens en samengesteld door externe taxateurs. Minimaal één keer in de 3 jaar wordt de waarde door onafhankelijke, externe deskundigen vastgesteld, op basis van onderhandse verkoopwaarde in verhuurde staat. In de tussenliggende jaren wordt de waarde gebaseerd op interne evaluatie, waarbij rekening gehouden wordt met huurindexaties. Waardeveranderingen van op marktwaarde gewaardeerde onroerende zaken worden verwerkt in de winst- en verliesrekening. Via de winstbestemming worden deze waardeveranderingen toegevoegd aan de herwaarderingsreserve, waarbij met latente belastingen rekening wordt gehouden.

Deelnemingen

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, is ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover DELA Coöperatie in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening getroffen.

De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaardering worden, uitgaande van de waarden bij eerste waardering, de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een duurzame waardevermindering vindt waardering plaats tegen deze lagere waarde; afwaardering vindt plaats ten laste van de winst- en verliesrekening.

Vorderingen op deelnemingen

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde van het verstrekte bedrag, gewoonlijk de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren

Aandelen en converteerbare obligaties worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Aandelen met beursnotering worden gewaardeerd tegen beurskoers per balansdatum. Voor aandelen zonder beursnotering wordt de actuele waarde benaderd met behulp van algemeen aanvaarde waarderingssystemen en waarderingstechnieken.

Winsten en verliezen ten gevolge van herwaardering van beleggingen worden toegevoegd, respectievelijk onttrokken, aan de herwaarderingsreserve, onder verrekening van latente belasting. Voor zover de herwaarderingsreserve per individueel beleggingsobject onvoldoende is, wordt de waardevermindering ten laste van het resultaat gebracht.

Obligaties en andere vastrentende waardepapieren, vorderingen uit hypothecaire leningen en vorderingen uit andere leningen

Obligaties en andere vastrentende waardepapieren, vorderingen uit hypothecaire leningen en vorderingen uit andere leningen worden gewaardeerd tegen aflossingswaarde onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. Het verschil tussen de verkrijgingsprijs en de aflossingswaarde wordt gedurende de looptijd van de beleggingen gespreid als resultaat verantwoord. Het nog niet afgeschreven deel van het bij aankoop betaalde of ontvangen agio of disagio wordt verantwoord onder deze post beleggingen. Indien de beleggingen voor het eind van de looptijd worden verkocht worden de resultaten verantwoord in de winst- en verliesrekening.

Belangen in beleggingspools

De belangen in de beleggingspools worden gewaardeerd volgens de grondslagen van waardering en resultaatbepaling die de maatschappij toepast voor de categorie of categorieën waarin de desbetreffende belangen zijn belegd. De gehanteerde grondslagen voor de aandelen en vastgoedfondsen zijn gebaseerd op marktwaardes.

Andere financiële beleggingen

De onder de andere financiële beleggingen opgenomen beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaardes.

2.7 Afgeleide financiële instrumenten

Afgeleide financiële instrumenten, waaronder renteswaps worden gewaardeerd tegen reële waarde bij het aangaan van het contract. De reële waarde van openbaar verhandelde derivaten is gebaseerd op genoteerde biedprijzen voor gehouden activa of uit te geven verplichtingen en genoteerde laatprijzen voor te verwerven activa of gehouden verplichtingen.

De reële waarde van niet-openbaar verhandelde derivaten is afhankelijk van het type instrument en wordt gebaseerd op een contante-waardemodel of een optiewaarderingsmodel.

Afgeleide financiële instrumenten waarbij kostprijs-hedge-accounting wordt toegepast

Bij het toepassen van kostprijs-hedge-accounting is de eerste waardering en de grondslag van verwerking in de balans en de resultaatbepaling van het hedge-instrument afhankelijk van de afgedekte post. Dit betekent dat indien de afgedekte post tegen kostprijs in de balans wordt verwerkt, ook het derivaat tegen kostprijs wordt gewaardeerd. Het ineffectieve deel van de hedgerelatie wordt direct in de winst- en verliesrekening verwerkt.

DELA Coöperatie past kostprijs-hedge-accounting toe voor de renteswaps die ervoor zorgen dat bepaalde vastrentende schulden worden omgezet in variabel rentende leningen. Het ineffectieve deel van de waardeverandering van de renteswaps worden verantwoord in de winst- en verliesrekening onder de financiële baten en lasten.

2.8 Vaste bedrijfsmiddelen

Onroerende zaken in eigen gebruik

De waardering van deze onroerende zaken, in hoofdzaak crematoria en uitvaartcentra, geschiedt tegen de aanschafwaarde minus afschrijvingen, rekening houdend met een eventuele afwaardering op basis van een lagere indirecte opbrengstwaarde. De afschrijvingen geschieden op basis van een vast percentage van de aanschafwaarde van 3% per jaar. Op grond wordt niet afgeschreven.

Overige vaste bedrijfsmiddelen

De overige vaste bedrijfsmiddelen, inventarissen en auto's, zijn opgenomen tegen de aanschafwaarde verminderd met afschrijvingen op basis van een vast percentage van de aanschafwaarde. De afschrijvingspercentages variëren van 10% tot 50%.

2.9 Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Door de Groep wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Ook voor financiële instrumenten beoordeelt de Groep op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële activa. Bij aanwezigheid van objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen wordt de omvang van het verlies uit hoofde van de bijzondere waardeverminderingen bepaald en direct verwerkt in de winst- en verliesrekening.

Bij financiële activa die gewaardeerd zijn tegen aflossingswaarde wordt de omvang van de bijzondere waardevermindering bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de effectieve rentevoet van het financiële actief zoals die is bepaald bij de eerste verwerking van het instrument. Het waardeverminderingverlies dat daarvoor opgenomen was, dient te worden teruggenomen indien de afname van de waardevermindering verband houdt met een objectieve gebeurtenis na afboeking. De terugname wordt beperkt tot maximaal het bedrag dat nodig is om het actief te waarderen op de geamortiseerde kostprijs op het moment van de terugname, als geen sprake geweest zou zijn van een bijzondere waardevermindering. Het teruggenomen verlies wordt in de winst- en verliesrekening verwerkt.

2.10 Voorraden

Voorraden rouwgoederen en detailhandelsvoorraden worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs of lagere opbrengstwaarde. De verkrijgingsprijs omvat alle kosten die samenhangen met de verkrijging, alsmede gemaakte kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurantheid van de voorraden.

2.11 Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten onder aftrek van een eventuele voorziening wegens oninbaarheid. Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en de passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de in deze jaarrekening gevolgde waarderingsgrondslagen anderzijds. De berekening van de latente belastingvorderingen geschiedt tegen de op het einde van het verslagjaar geldende belastingtarieven of tegen de in de komende jaren geldende tarieven, voor zover reeds bij wet vastgesteld.

2.12 Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit banktegoeden en contanten. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

2.13 Aandeel derden

Het aandeel derden als onderdeel van het groepsvermogen wordt gewaardeerd tegen het bedrag van het nettobelang in de desbetreffende groepsmaatschappijen.

Voor zover de betreffende groepsmaatschappij een negatieve nettovermogenswaarde heeft, worden de negatieve waarde alsmede eventuele verdere verliezen niet toegewezen aan het aandeel derden, tenzij de derden-aandeelhouders een feitelijke verplichting hebben en in staat zijn om de verliezen voor hun rekening te nemen. Zodra de nettovermogenswaarde van de groepsmaatschappij weer positief is, worden resultaten toegekend aan het aandeel derden.

2.14 Discretionaire winstdeling

Winstdeling wordt actuarieel berekend en heeft een voorwaardelijk karakter. De verwerking van de winstdeling vindt plaats via de post overige technische voorzieningen. De toevoeging van het bedrag dat DELA Coöperatie onder de overige technische voorzieningen voor discretionaire winstdeling heeft bestemd, geschiedt ten laste van het resultaat.

2.15 Technische voorzieningen

Verzekeringscontracten

Het bepalen van de verzekeringstechnische voorzieningen is een proces dat van nature wordt omgeven met onzekerheden. De werkelijke uitkeringen zijn afhankelijk van factoren zoals sociale, economische en demografische trends, inflatie, beleggingsrendementen, gedrag van polishouders en aannames met betrekking tot de ontwikkeling van sterfte. Het gebruik van andere aannames voor deze factoren dan de tariefsgrondslagen die nu in de jaarrekening zijn gebruikt, zou een materieel effect kunnen hebben op de verzekeringstechnische voorzieningen en verzekeringstechnische lasten (zie ook toereikendheidstoets).

Uitvaartverzekeringen voor eigen rekening en risico

Voor uitkeringen uit hoofde van verzekeringsspolissen die naar verwachting in de toekomst worden gedaan, wordt een verplichting opgenomen zodra de polis van kracht is. De verplichtingen voor uitvaartverzekeringen voor eigen rekening en risico bestaan uit de (met tariefinterest) verdisconteerde waarde van de verwachte toekomstige uitkeringen (inclusief reeds toegekende winstaandelen) aan polishouders of andere begunstigten, onder aftrek van toekomstige premies.

De verzekeringstechnische voorziening voor uitvaartverzekeringen voor eigen rekening en risico is berekend volgens de zuivere nettomethode tegen 2,75% interest en op basis van de overlevingstafel GBMV 1995-2000, waarbij gebruik wordt gemaakt van grondslagen met betrekking tot sterfte, interest en polisverval.

De verwachte uitkeringen zijn gebaseerd op de grondslagen van het tarief, zoals dat is vastgesteld bij het afsluiten van de polis.

De premies bevatten opslagen voor dekking van de kosten. Wanneer de premies worden ontvangen of invorderbaar zijn geworden, vallen de opslagen vrij en zijn deze beschikbaar voor dekking van de werkelijke kosten, waaronder begrepen doorlopende kosten en acquisitiekosten.

Ten aanzien van enkele kleinere technische voorzieningen worden afwijkende grondslagen gehanteerd. De geactiveerde acquisitiekosten worden op de voorziening in mindering gebracht.

2.16 Toereikendheidstoets

De toereikendheidstoets betreft een toets van de balansvoorziening waarbij wordt aangetoond dat deze toereikend is om met een grote mate van zekerheid aan de verplichtingen jegens polishouders te kunnen voldoen. De toets houdt in dat de balansvoorziening wordt vergeleken met een voorziening, die rekening houdt met actuele inschattingen van alle contractuele, gerelateerde kasstromen en met toekomstige ontwikkelingen. In deze kasstromen is de winstdeling begrepen. Deze schatting is, zoals voorgeschreven in de Wet op het financieel toezicht, verhoogd met een onzekerheidsmarge en er is rekening gehouden met de afkoopwaarde van de verzekeringscontracten.

Indien deze actuele voorziening lager uitkomt dan de aanwezige technische voorziening dan kan gesteld worden dat de aanwezige balansvoorziening toereikend is om de toekomstige verplichtingen jegens de polishouders te voldoen.

Jaarlijks wordt deze toereikendheidstoets op de totale portefeuille voor verzekeringsverplichtingen uitgevoerd. Een eventueel tekort wordt onmiddellijk ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht door in eerste instantie de toekomstige winstmarges in overgenomen portefeuilles af te boeken, eventueel gevolgd door een afboeking van de geactiveerde acquisitiekosten en vervolgens voor zover noodzakelijk een aanvullende voorziening te treffen. Afboekingen op geactiveerde acquisitiekosten of de toekomstige winstmarges in overgenomen portefeuilles als gevolg van deze toets worden in latere jaren niet meer teruggenomen.

Bij de toereikendheidstoets per 31 december 2009 zijn de volgende actuele veronderstellingen gehanteerd:

Disconteringsvoet	Gebaseerd op door DNB gepubliceerde risicovrije yieldcurve
Winsttoekenning	Indien de marktwaarde van de beleggingen hoger is dan 200% van de marktwaarde van de reeds toegekende verplichtingen
Verwachte sterfte	Ervaringstafels op basis van eigen portefeuille
Onnatuurlijk verval	Ervaringskansen op basis van eigen portefeuille
Garanties	Reële waarde

2.17 Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld. De voorzieningen worden op balansdatum opnieuw beoordeeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Pensioenvoorziening

De Groep heeft een aantal pensioenregelingen waaronder een aantal toegezegd-pensioenregelingen. Onder een toegezegd-pensioenregeling wordt verstaan een regeling waarbij aan de werknemers een pensioen wordt toegezegd, waarvan de hoogte afhankelijk is van leeftijd, salaris en aantal dienstjaren.

De in de balans opgenomen pensioenvoorziening is de contante waarde van de pensioenaanspraken uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling onder aftrek van de reële waarde van de fondsbeleggingen. Hiermee worden de niet-verwerkte actuariële winsten en verliezen verrekend en de nog niet opgenomen pensioenkosten van verstreken diensttijd. Jaarlijks wordt de pensioenvoorziening berekend door onafhankelijke actuarissen met gebruik van de actuariële methode die bekend staat als de Projected Unit Credit-methode. De contante waarde van de verplichting wordt berekend door het contant maken van de geschatte toekomstige kasstromen. Hierbij wordt uitgegaan van rentetarieven die gelden voor ondernemingsobligaties met een hoge kwaliteit, die een looptijd hebben die ongeveer gelijk is aan de looptijd van de gerelateerde pensioenverplichting. Als langetermijnbeleggings-rendement is 4,8% (2008: 4%) aangehouden en voor algemene salarisstijging respectievelijk indexatie in-actieven 2% per jaar. De overlevingstafels GBM/V 1995-2000 en de arbeidsongeschiktheidstafel GMD 1994 maal 25% zijn toegepast. Tevens is rekening gehouden met carrièrestijging. De aldus berekende verplichting is contant gemaakt tegen 5,7% per ultimo 2009 (4% ultimo 2008).

Actuariële winsten en verliezen, die het gevolg zijn van wijzigingen in actuariële veronderstellingen, worden, voor zover ze uitkomen boven 10% van de hoogste van de pensioenaanspraken en de reële waarde van de fondsbeleggingen, per het begin van het boekjaar ten gunste of ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht gedurende de verwachte gemiddelde toekomstige dienstjaren van de betreffende werknemers.

De nog niet verwerkte pensioenkosten van de verstreken diensttijd worden direct verwerkt in de winst- en verliesrekening tenzij de wijzigingen in de pensioenregeling afhankelijk zijn van het in dienst blijven voor een bepaalde periode (de wachtperiode). In dit geval worden de lasten over verstreken diensttijd lineair verwerkt over de wachtperiode.

Voorziening jubilea

De voorziening jubilea wordt opgenomen voor verwachte lasten gedurende het dienstverband. De gehanteerde actuariële methode staat bekend als Projected Unit Credit-methode. Hierbij wordt rekening gehouden met toekomstige salarisstijgingen, overlevings- en arbeidsongeschiktheidskansen en dergelijke. Als langetermijnbeleggingsrendement is 4,8% (2008: 4%) aangehouden en voor algemene salarisstijging respectievelijk indexatie in-actieven 2% per jaar. De overlevingstafels GBM/V 1995-2000 en de arbeidsongeschiktheidstafel GMD 1994 maal 25% zijn toegepast. Tevens is rekening gehouden met carrièrestijging. De aldus berekende verplichting is contant gemaakt tegen 5,7% ultimo 2009 (4% ultimo 2008).

Groot onderhoud

Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de onroerende zaken in eigen gebruik is een voorziening voor groot onderhoud gevormd. De toevoeging aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden van groot onderhoud verloopt.

Latente belastingverplichtingen

Latente belastingverplichtingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de waarderingsgrondslagen die in deze jaarrekening gevolgd worden anderzijds en heeft voornamelijk betrekking op de fiscaal afwijkende waardering van onroerende zaken, geldleningen en effecten alsmede op de fiscale egalisatiereserve. De berekening van de latente belastingverplichtingen geschiedt tegen de belastingtarieven die op het einde van het verslagjaar gelden, of tegen de tarieven die in de komende jaren gelden, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld. De voorziening in Nederland is berekend op basis van het nominale tarief (25,5%). In België is het nominale tarief van 33,99% gehanteerd, en in Luxemburg is het nominale tarief van 30% gehanteerd.

Latente belastingen worden verantwoord voor tijdelijke verschillen inzake groepsmaatschappijen, deelnemingen en joint ventures, tenzij DELA Coöperatie in staat is het tijdstip van afloop van het tijdelijke verschil te bepalen en het niet waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de voorzienbare toekomst zal aflopen.

Latente belastingvorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde.

Leasing

Operationele leasing

Bij de Groep kunnen leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de Groep liggen. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst- en verliesrekening over de looptijd van het contract.

3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

3.1 Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de omzet - bestaande uit premie-inkomen, beleggingsopbrengsten en opbrengsten uit uitvaartverzorging - en de uitkeringen, kosten en andere lasten over het jaar. De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen kunnen al gerealiseerd worden zodra zij voorzienbaar zijn.

3.2 Opbrengstverantwoording

Premie-inkomen

Het bruto premie-inkomen bestaat uit de premies die door de polishouders zijn verschuldigd aan de Groep voor afgesloten verzekeringscontracten.

De bruto premies exclusief belastingen en andere heffingen uit hoofde van verzekeringscontracten worden als opbrengst opgenomen wanneer deze verschuldigd zijn door de polishouder. Voor koopsomcontracten en verzekeringen met beperkte premiebetaling wordt de premie opgenomen als bate wanneer deze verschuldigd is, waarbij de eventuele kosten- en risicodekkingen worden uitgesteld en in het resultaat worden opgenomen in een constante verhouding tot de lopende verzekering. Rentestandkortingen en tariefkortingen worden bij het afsluiten van het contract als bruto premie verantwoord en voor een evenredig bedrag opgenomen onder de technische lasten op verzekeringscontracten.

Herverzekeringspremies

De herverzekeringspremies omvatten de premies op gegeven herverzekeringscontracten. Deze worden naar evenredigheid van de looptijd van het contract als last opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Opbrengsten uit uitvaartverzorging

De opbrengsten uit uitvaartverzorging worden genomen op het moment dat de uitvaart geheel is uitgevoerd.

3.3 Koersverschillen

Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling van monetaire posten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt in de periode dat zij zich voordoen, tenzij hedge-accounting wordt toegepast.

3.4 Opbrengsten uit beleggingen

Onder opbrengsten uit beleggingen worden begrepen:

- dividenden uit deelnemingen gewaardeerd tegen kostprijs;
- aandeel in het resultaat van deelnemingen gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde;
- huuropbrengsten uit beleggingen in onroerende zaken;
- interest op beleggingen in vastrentende waarden;
- dividenden uit beleggingen in aandelen;
- (amortisatie van) agio/disagio op vastrentende beleggingen;
- gerealiseerde resultaten bij verkoop van beleggingen.

3.5 Gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten op beleggingen

Onder deze posten zijn begrepen de gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten op beleggingen. De niet-gerealiseerde resultaten zijn hoofdzakelijk afkomstig uit waardeveranderingen van effecten en onroerende zaken.

3.6 Acquisitiekosten

Acquisitiekosten zijn de kosten die direct of indirect samenhangen met het afsluiten van verzekeringen, die afhankelijk zijn van en betrekking hebben op het verkrijgen van nieuwe en de verlenging van bestaande verzekeringscontracten. Onder acquisitiekosten wordt begrepen provisies, reclame- en andere verkoopkosten. Acquisitiekosten (zijnde aan derden betaalde provisies) inzake verzekeringsproducten die gedurende een langere periode dan drie jaar van het betreffende verkoopkanaal kunnen worden teruggevorderd, worden geactiveerd; de geactiveerde acquisitiekosten worden in mindering gebracht op de technische voorzieningen en in 10 jaar afgeschreven ten laste van het resultaat. Het jaarlijks te activeren bedrag wordt gesaldeerd met de in het jaar teruggevorderde retourprovisies. Acquisitiekosten worden geactiveerd voor zover zij kunnen worden terugverdiend uit het verwachte brutoresultaat van de onderliggende nieuwe productie van dat jaar. De afschrijvingsperiode wordt periodiek beoordeeld. Indien van toepassing wordt de afschrijvingslast aangepast aan de kortere afschrijvingsperiode.

Jaarlijks vindt een beoordeling van bijzondere waardevermindering plaats op de geactiveerde acquisitiekosten, als onderdeel van de toereikendheidstoets, waarbij wordt vastgesteld of de toekomstige bijdrage uit de verzekeringsproducten voldoende is om de geactiveerde kosten te kunnen dekken.

3.7 Apparaatskosten

Apparaatskosten bestaan uit kosten van het eigen uitvaartbedrijf, inclusief exploitatiekosten van crematoria en uitvaartcentra, alsmede uit beheers- en personeelskosten.

3.8 Afschrijvingen bedrijfsmiddelen

Afschrijvingen op immateriële en vaste bedrijfsmiddelen

Immateriële vaste activa inclusief goodwill en vaste bedrijfsmiddelen worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven.

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

3.9 Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

De Groep heeft een aantal pensioenregelingen. De meeste regelingen betreffen zogenaamde toegezegde-bijdrageregelingen.

Voor toegezegde-bijdrageregelingen betaalt de Groep, op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen. Behalve de betaling van premies heeft de Groep geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze pensioenregelingen. De premies worden verantwoord als personeelskosten als deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen.

De Groep heeft ook een aantal toegezegd-pensioenregelingen. Hierbij is een pensioen toegezegd aan personeel op de pensioengerechtigde leeftijd, afhankelijk van leeftijd, salaris en aantal dienstjaren.

3.10 Andere baten en lasten

Onder de andere baten zijn de opbrengsten verantwoord die voortvloeien uit andere dan verzekeringsactiviteiten. Dit betreffen met name opbrengsten uit hoofde van bemiddelingsactiviteiten. De direct aan deze activiteiten gerelateerde kosten worden verantwoord onder de andere lasten.

3.11 Beleggingslasten

Rentelasten

Rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Waardeveranderingen financiële instrumenten gewaardeerd tegen marktwaarde

Waardeverminderingen van financiële instrumenten die op marktwaarde gewaardeerd zijn, worden verwerkt in de winst- en verliesrekening. Gerealiseerde waardevermeerderingen van financiële instrumenten die op marktwaarde gewaardeerd zijn en initieel rechtstreeks zijn verwerkt in het eigen vermogen, worden verwerkt in de winst- en verliesrekening.

3.12 Belastingen

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de winst- en verliesrekening, rekening houdend met fiscaal compensabele verliezen (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-afrekbare kosten.

Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

4 Financiële instrumenten en risicobeheersing

De Groep beheert gesignaleerde risicoposities met behulp van periodieke Asset & Liability Management (ALM)-studies met het doel de lange termijn beleggingsresultaten te realiseren die de verplichtingen uit hoofde van verzekerings- en beleggingscontracten overtreffen. De belangrijkste beleggingsdoelstelling in het verzekeringsbedrijf is de maximalisatie van het verwachte rendement op de activa binnen het toegestane risicokader.

De strategische beleggingsmix bestaat uit 40-50% vastgoed, 25-35% aandelen en 25-35% vastrentend.

4.1 Prijsrisico

Valutarisico

De Groep is voornamelijk werkzaam in de Europese Unie. Het valutarisico voor DELA Coöperatie heeft vooral betrekking op beleggingsposities in Engelse ponden, alsmede een beperkt aantal andere valuta. De Directie van de Groep heeft op basis van een risicoanalyse bepaald dat deze valutarisico's niet behoeven te worden ingedekt.

	2009 € miljoen	2008 € miljoen
Activa		
Amerikaanse dollar	0,0	2,7
Engelse pond	150,1	99,9
Zwitserse frank	54,2	66,4
Overige	70,5	76,9
	<u>274,8</u>	<u>245,9</u>

Alle passiva luiden in euro's.

Marktrisico

De Groep loopt risico's ten aanzien van de waardering van effecten, opgenomen onder financiële vaste activa, en effecten, opgenomen onder vlottende activa. Het marktrisico wordt beheerst door stratificatie aan te brengen in de portefeuille, door gebruik te maken van meerdere externe vermogensbeheerders, en door limieten te stellen.

Rente- en kasstroomrisico

Het renterisico is een belangrijk element van het risicoprofiel van de Groep. Het renterisico ontstaat indien de vastrentende activa en passiva niet geheel op elkaar zijn afgestemd. Het renterisico komt tot uiting in mutaties in het resultaat en/of de vermogenspositie indien de markrentre fluctueert. Het 'matchen' van beleggingen en verplichtingen is complex en wordt veroorzaakt door verplichtingen met een garantie en een zekere vorm van winstdeling. De duration van de verplichtingen is veelal langer dan de beleggingen en daardoor is de wijziging van de marktwaarde van de verplichtingen bij renteschommelingen groter dan bij beleggingen.

Duration

	2009 jaren	2008 jaren
Duration van de activa	5,4	4,9
Duration van de verplichtingen	42,5	44,2

Voor bepaalde schulden aan kredietinstellingen heeft de Groep renteswaps gecontracteerd, zodat zij variabele rente ontvangt en vaste rente betaalt. Op balansdatum bedroeg de marktwaarde van deze renteswaps bijna € 6,9 miljoen negatief (2008: € 4,1 miljoen negatief). De onderliggende nominale waarden waarop de swaps betrekking hebben zijn € 102,5 miljoen groot. Aangezien de swaps gebruikt worden voor het afdekken van renterisico's op variabele rentende leningen, en het een perfecte hedge betreft, past DELA kostprijs hedgeaccounting toe en wordt de marktwaarde niet in de balans verwerkt.

4.2 Kredietrisico

De Groep heeft zowel vorderingen op polishouders als op tussenpersonen. In de vorderingen op polishouders is geen significante concentratie van kredietrisico vastgesteld. Voor de verkopen die plaatsvinden via het tussenpersonenkanaal vindt bewaking van kredietrisico plaats doordat aan rekening-courantsaldi en aanvullende financiering limieten zijn gesteld. Er vindt frequent een toets plaats, waarbij de werkelijk uitstaande saldi getoetst worden aan de gestelde limieten. Indien de werkelijk uitstaande saldi zich binnen een bepaalde bandbreedte van de limiet bevinden kunnen aanvullende zekerheden gevraagd worden.

De liquide middelen staan uit bij banken die minimaal een A-rating hebben.

De Groep heeft tevens een beperkt aantal hypothecaire leningen verstrekt, ondermeer aan directieleden.

Kredietrisico binnen de vastrentende beleggingsportefeuille

Het kredietrisico binnen de vastrentende beleggingsportefeuille van de Groep is het risico dat een emittent van een obligatie of debiteuren van een (onderhandse) lening niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen. De strategische omvang van maximale risico's per emittent wordt in het beleggingsbeleid meegenomen en deze maxima zijn vastgelegd in mandaten met vermogensbeheerders. Periodiek wordt vastgesteld dat genoemde maxima niet overschreden worden.

De vastrentende beleggingsportefeuille kent alleen Europese en Amerikaanse debiteuren, waarbij er geen posities groter dan 5% op één individuele debiteur aanwezig zijn.

Verdeling vastrentende beleggingsportefeuille over sectoren

	2009		2008	
	€ miljoen	%	€ miljoen	%
Overheid – binnenland	55,4	6,3	20,3	2,4
Overheid – buitenland	421,8	47,9	310,7	36,1
Financiële instellingen	218,3	24,8	303,1	35,2
Handel, industrie en overige dienstverlening	2,3	0,3	3,6	0,4
Overige	180,3	20,7	224,0	25,9
	878,1	100,0	861,7	100,0

Verdeling vastrentende beleggingsportefeuille naar rating

	2009		2008	
	€ miljoen	%	€ miljoen	%
AAA	354,9	40,2	455,1	52,8
AA	348,9	39,6	178,4	20,7
A	118,1	13,4	107,7	12,5
BBB	20,2	2,3	47,0	5,5
< BBB	25,2	2,9	4,5	0,5
Overige	10,8	1,6	69,0	8,0
	878,1	100,0	861,7	100,0

Bij bovengetoonde indeling is primair gebruik gemaakt van S&P-ratings. Indien deze niet beschikbaar waren is gebruik gemaakt van Moody's- of Fitch-ratings.

Kredietrisico op herverzekeraars

Voor herverzekering wordt gebruik gemaakt van een beperkt aantal Europese herverzekeraars, waarbij een minimale rating van A+ wordt vereist.

4.3 Liquiditeitsrisico

De Groep maakt gebruik van meerdere banken om over meerdere kredietfaciliteiten te kunnen beschikken. Voor zover noodzakelijk, worden nadere zekerheden verstrekt aan de bank voor beschikbare kredietfaciliteiten.

De verzekeraars binnen de Groep dienen voldoende liquiditeiten ter beschikking te hebben om claims uit te kunnen betalen die voortvloeien uit de gesloten verzekeringsovereenkomsten. De Groep beheert gesignaleerde risicoposities binnen een Asset & Liability Management-kader dat is ontwikkeld met het doel de langetermijn-beleggingsresultaten te realiseren die de verplichtingen uit hoofde van verzekerings- en beleggingscontracten overtreffen. De belangrijkste ALM-doelstelling in het verzekeringsbedrijf is de maximalisatie van het verwachte rendement op de activa binnen het toegestane risicokader.

4.4 Verzekeringsrisico

Het verzekeringstechnische risico is het risico dat de omvang en het tijdstip van uitgaande kasstromen in verband met materiële risico's niet overeenstemmen met de verwachtingen.

De verzekeringsportefeuille kent een laag risicoprofiel door de grote omvang van de portefeuille die gespreid is over Nederland en België.

Op kwartaalbasis wordt de werkelijke solvabiliteit van de verzekeraars binnen de Groep vergeleken met de wettelijk vereiste solvabiliteit. Indien nodig wordt het eigen vermogen versterkt door een aanvullende kapitaalstorting van aandeelhouders. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een zelf ontwikkeld Economisch Kapitaalmodel.

Risicobeleid

- Beperking verzekeringsrisico met een stelsel van procedures en criteria voor productontwikkeling, acceptatie en reservering. Voor de verzekeraars binnen de Groep wordt de ontwikkeling in kosten, interest en omzet gevolgd.
- Maandelijks worden managementrapportages opgeleverd ten behoeve van de Directie, waarin kostenontwikkeling, omzet en portefeuilleverloop (standpremie en aantallen) worden gerapporteerd.

Uitgangspunten bij de bepaling van het verzekeringsrisico

De voorzieningen voor het levensrisico zijn in beginsel gebaseerd op tariefgrondslagen, waarbij rekening gehouden wordt met marktspecifieke Nederlandse veronderstellingen en het kostenniveau van de verzekeraar.

In onderstaande tabel is de omvang van de verschillende categorieën levensverzekeringen weergegeven in termen van de belangrijkste financiële eenheden:

	Stand- premie	Verzekerd kapitaal	Voorziening verzekerings- verplichtingen
DELA UitvaartPlan (uitvaartverzekering)	228.759	13.579.739	2.307.310
DELA LeefdoorPlan (overlijdensrisico)	2.627	664.427	1.145
Herverzekering	-	-	(10.424)
Totaal	231.386	14.244.166	2.298.031

Verzekeringstechnische risico's van de portefeuille

Een uitvaartverzekering geeft recht op een uitkering in natura of in kapitaal bij overlijden van de verzekerde.

- Het kenmerkende risico van deze verzekering is het sterfterisico, met een impact op de duur en het tijdstip van uitkeren van de verzekerde kasstromen.
- De uitkering bij overlijden is verzekerd; het sterfterisico wordt gevormd door het risico dat een verzekerde eerder overlijdt dan is voorgerecalculeerd (kortlevenrisico).
- Daarnaast zijn er risico's met betrekking tot het verzekeringsgedrag van de polishouder, zoals onnatuurlijk verval (verzekeringnemer beëindigt de polis voor de einddatum van de verzekering) en premievrijmaking (de verzekerde beëindigt de periodieke premiebetaling voor de einddatum van de verzekering).

Beheersing risico's van de levensverzekeringportefeuille

- De risico's worden beheerst door risicobeleid, door inzicht in de betreffende factoren en toetsing.
- De ontwikkelingen in de verzekeringstechnische risico's sterfte en verval worden jaarlijks onderzocht.
- Resultaten van dit onderzoek worden gebruikt voor de prijsbepaling van de nieuwe verzekeringen
- Mismatch verbonden met de trendmatige ontwikkeling van verzekeringstechnische risico's (o.a. sterftetrend) wordt daarnaast zoveel mogelijk beperkt.
- Herverzekeringsbeleid: vermijden van onzekerheden door een goede procesbeheersing en bewakingsprocedures en een duidelijke vastlegging van verzekerde risico's in overeenkomsten.

4.5 Operationele risico's

Operationele risico's kunnen worden omschreven als verliezen die ontstaan als gevolg van falende systemen, het niet aanwezig zijn of niet werken van de interne controle/beheersingsmaatregelen of door menselijk gedrag. Binnen de groep worden op hoofdlijnen de operationele risico's binnen alle relevante verzekeringstechnische processen (inclusief beleggingen) beheerst met behulp van gedefinieerde key controls. De bedrijfsprocessen zijn beschreven, de key controls zijn nader gedefinieerd en er is voorzien in het testen van deze key controls. Rapportering over bevindingen naar aanleiding van uitgevoerde onderzoeken vindt periodiek plaats.

4.6 Continuïteits- en performancerisico IT

De ICT-afdeling is op groepsniveau ingericht. Deze centralisatie van ICT-kennis en -vaardigheden vormt extra waarborgen inzake continuïteitsrisico's en performancerisico's. Voor de dienstverlening wordt deels gebruik gemaakt van professionele externe partijen.

4.7 Outsourcingsrisico

Niet-kernactiviteiten worden waar mogelijk uitbesteed, waarbij de eindverantwoordelijkheid binnen de Groep blijft. Contracten, service level agreements (SLA's), stuurinformatie en controle mogelijkheden zijn belangrijke pijlers om die verantwoordelijkheid te kunnen dragen. Centraal zien stafafdelingen toe op de uitvoering van de contracten. De Groep ontvangt van de meeste leveranciers SAS70-mededelingen en bedingt het recht om zelf controles bij de leverancier uit te kunnen voeren.

4.8 Integriteit en compliancerisico

DELA Coöperatie streeft maatschappelijk verantwoord ondernemen na, in de overtuiging dat dit voor de klanten en het bedrijf de beste waarborgen biedt voor een zekere toekomst, ook op de langere termijn. Naleving van wetten en regels is daarbij een voorwaarde.

Periodiek heeft een self-assessment plaatsgevonden op het integriteitbewustzijn van de medewerkers, waaruit blijkt dat integer handelen belangrijk is.

Eind 2009 is het op groepsniveau ontwikkelde fraudepreventie- en beheersingbeleid uitgerold voor beheersing van verzekeringsfraudes alsmede overige fraude. Dit beleid is gericht op het signaleren van mogelijke fraudegevallen, waarbij het bewustzijn van eigen medewerkers en (potentiële) klanten continu verder ontwikkeld wordt.

5 Immateriële vaste activa

Het verloop is als volgt:

	2009	2008
Stand per 1 januari 2009		
Verkrijgings- of vervaardigingsprijzen	75.609	68.285
Cumulatieve waardeverminderingen en afschrijvingen	(16.772)	(11.317)
Boekwaarden	<u>58.837</u>	<u>56.968</u>
Mutaties		
Investerings	4.954	
Desinvesteringen		
Verwerving als gevolg van acquisities	1.241	7.324
Afschrijvingen	(7.820)	(5.455)
Saldo	<u>(1.625)</u>	<u>1.869</u>
Stand per 31 december 2009		
Verkrijgings- of vervaardigingsprijzen	81.804	75.609
Cumulatieve waardeverminderingen en afschrijvingen	(24.592)	(16.772)
Boekwaarden	<u>57.211</u>	<u>58.837</u>
Afschrijvingspercentages	5%	5%

6 Beleggingen

Onroerende zaken

Het verloop is als volgt:

	2009	2008
Boekwaarde per 1 januari	1.225.445	1.070.068
Investerings	8.201	124.729
Af-/herwaarderingen	(16.884)	47.926
Desinvesteringen	(4.848)	(17.278)
Boekwaarde per 31 december	<u>1.211.914</u>	<u>1.225.445</u>
Aanschafwaarde	800.419	797.066
Cumulatieve af-/herwaarderingen	411.495	428.379
Boekwaarde per 31 december	<u>1.211.914</u>	<u>1.225.445</u>

Onroerende zaken bestaan hoofdzakelijk uit winkelpanden op A-1 locaties en winkelcentra verspreid over Nederland. De reële waarde is bepaald door onafhankelijke, ter zake kundige externe taxateurs. De waarde is per ultimo boekjaar bepaald aan de hand van open-marktwaarderingen, rekening houdend met omvang, aard en gebruik van het vastgoed. In de jaren dat geen externe taxatie plaatsvindt wordt gebruik gemaakt van interne taxaties op basis van de huurprijsontwikkeling. Dit heeft geresulteerd in een waardevermeerdering van € 11 miljoen (2008: € 14 miljoen). Het verschil met de totale af-/herwaardering van € 16,9 miljoen negatief (2008: 47,9 miljoen) wordt veroorzaakt door externe taxaties.

De volgende bedragen zijn met betrekking tot het vastgoed in de winst- en verliesrekening verwerkt:

	2009	2008
Huurinkomsten	75.213	71.805
Exploitatiekosten voor activa die huurinkomsten hebben gegenereerd	11.823	11.136

Per balansdatum heeft de Groep de volgende contractuele verplichtingen ten aanzien van vastgoed:

	31-12-2009	31-12-2008
Voor aankoop, bouw of ontwikkeling	48.000	17.000

Deelnemingen

De specificatie van deelnemingen luidt als volgt:

Naam, vestigingsplaats	Aandeel in geplaatst kapitaal	Waardering per ultimo
	in %	
NV Société d'Étude et de Service pour la Crémation	35	518
Uitvaartvereniging Noordhollandse Coöperatie	30	2.505
Uitvaartonderneming Oisterwijk en omstreken B.V. Ghislain BVBA	35	179
Begrafenissen Bogaerts BVBA	100	299
Pompes Funèbres Nollevaux SA	100	885
Begrafenisonderneming Remans BVBA	100	515
Totaal		463
		5.364

Het verloop van de deelnemingen kan als volgt worden gespecificeerd:

	2009	2008
Stand per 1 januari	7.563	2.977
Verwerving als gevolg van acquisities	2.342	4.569
Resultaat deelnemingen	29	17
Overige mutaties	(4.570)	
Stand per 31 december	5.364	7.563

De acquisities betreffen Uitvaartonderneming Oisterwijk en Omstreken B.V., Ghislain BVBA, Begrafenissen Bogaerts BVBA, Pompes Funèbres Nollevaux SA en Begrafenisonderneming Remans BVBA. De overige mutaties hebben betrekking op Werbrouck BVBA, Begrafenissen Severeijns NV en Rongé BVBA, waarvan de cijfers met ingang van 2009 zijn geconsolideerd.

Overige financiële beleggingen

Verloopoverzicht

	Stand per 31 december 2008	Aankopen	Verkopen	Aflossingen	Herwaardering en andere mutaties	Stand per 31 december 2009
Aandelen	445.827	1.312.647	(1.053.095)		209.619	914.998
Obligaties	327.354	424.396	(287.250)		15.290	479.791
Belangen in beleggingspools	268.113	41.413	(91.152)		27.935	246.310
Vorderingen uit hypothecaire leningen	1.765			(124)		1.641
Vorderingen uit andere leningen	264.451	(92.698)	(10.815)	(10.670)	104	150.371
Andere financiële beleggingen	181.029	5.696	(29)	(297)	(3.485)	182.914
Totaal	1.488.539	1.691.454	(1.442.341)	(11.091)	249.463	1.976.025

	Stand per 31 december 2007	Aankopen	Verkopen	Aflossingen	Herwaardering en andere mutaties	Stand per 31 december 2008
Aandelen	873.447	291.216	(337.346)		(381.490)	445.827
Obligaties	293.947				33.407	327.354
Belangen in beleggingspools	282.032				(13.919)	268.113
Vorderingen uit hypothecaire leningen	1.889			(124)		1.765
Vorderingen uit andere leningen	176.491	108.800		(20.840)		264.451
Andere financiële beleggingen	154.766				26.263	181.029
Totaal	1.782.572	400.016	(337.346)	(20.964)	(335.739)	1.488.539

Overige waarderingen

	31-12-2009			31-12-2008		
	Balanswaarde	Kostprijs	Marktwaarde	Balanswaarde	Kostprijs	Marktwaarde
Aandelen	914.998	863.083	914.998	445.827	385.964	445.827
Obligaties	479.791	483.671	492.379	327.355	332.708	327.355
Belangen in beleggingspools	246.310	253.368	246.310	268.113	310.334	268.113
Vorderingen uit hypothecaire leningen	1.641	1.641	1.641	1.765	1.765	1.765
Vorderingen uit andere leningen	150.371	150.371	150.371	264.451	264.451	264.451
Andere financiële beleggingen	182.914	169.248	182.914	181.029	165.768	181.029
Totaal	1.976.025	1.921.382	1.988.613	1.488.540	1.460.990	1.488.540

Noteringen aandelen en obligaties

	31-12-2009	31-12-2008
Aandelen		
Officieel genoteerd	914.755	445.606
Niet officieel genoteerd	243	221
	914.998	445.827
Obligaties		
Officieel genoteerd	462.282	327.354
Niet officieel genoteerd	17.509	-
	479.791	327.354

Belangen in beleggingspools

	31-12-2009	31-12-2008
<i>Naar aard:</i>		
Aandelen	-	-
Obligaties	246.310	268.113
Vastgoed	-	-
	246.310	268.113

	31-12-2009	31-12-2008
<i>Naar valuta:</i>		
EUR	246.310	268.113
USD	-	-
Overig	-	-
	<u>246.310</u>	<u>268.113</u>
<i>Naar sector:</i>		
Overheid – binnenland	13.000	5.590
Overheid – buitenland	50.103	38.304
Financiële instellingen	2.364	2.559
Handel, industrie en overige dienstverlening	-	905
Overige	180.843	220.755
	<u>246.310</u>	<u>268.113</u>

Andere financiële beleggingen

De onder de andere financiële beleggingen opgenomen bedragen hebben betrekking op belangen in participatiemaatschappijen en niet beursgenoteerde vastgoedondernemingen.

7 Afgeleide financiële instrumenten

Onder afgeleide financiële instrumenten zijn opgenomen valutatermijntransacties, opties, swaps en swaptions (optie op een swap). De looptijd van de afgeleide financiële instrumenten is overwegend korter dan één jaar.

Daar DELA Kostprijs hedgeaccounting toepast is de fair value van de swaps ter grootte van EUR 6,9 miljoen negatief (2008: EUR 4,1 miljoen negatief) niet in de balans verwerkt.

8 Vorderingen

Vorderingen uit directe verzekeringen

Door de omvang en spreiding van de bedrijfsactiviteiten van DELA Coöperatie is het kredietrisico uit hoofde van vorderingen uit directe verzekeringen slechts in beperkte mate geconcentreerd. Naast de gebruikelijke voorziening voor dubieuze vorderingen op tussenpersonen is derhalve geen aanvullende voorziening voor kredietrisico gevormd.

Vorderingen uit herverzekeringen

Dit betreft rekening-courantposities met herverzekeraars, die direct opeisbaar zijn.

Overige vorderingen

De specificatie luidt als volgt:

	31-12-2009	31-12-2008
Aflossingen	4.508	25.396
Latente belastingvorderingen	21.846	17.760
Vennootschapsbelasting	63.116	83.032
Belastingen en premies sociale verzekeringen	7.216	1.726
Leningen o/g directie	250	250
Overige vorderingen	43.552	26.918
	<u>140.488</u>	<u>155.082</u>

Latente belastingvorderingen

De latente belastingvorderingen hebben onder andere betrekking op het verschil tussen de fiscale waardering van de verplichtingen zoals die voortvloeien uit de toegezegd-pensioenregelingen (te weten: € 4.350) en de verplichting zoals die in de jaarrekening is verwerkt (€ 4.097), alsmede op activering van eerste kosten en op fiscaal onbeperkt compenseerbare verliezen van onze Belgische vennootschappen.

Vennootschapsbelasting

Deze vorderingen hebben enerzijds betrekking op verliesverrekening 2008 alsmede een te hoog voorschot 2009.

Leningen u/g directie

De in artikel 2:383 lid 2 BW bedoelde hypothecaire leningen aan bestuurders en gewezen bestuurders bedragen € 250 (2008: € 250).

Van de leningen aan bestuurders is € 250 (2008: € 250) verstrekt tegen 3%. Deze leningen moeten door de betreffende bestuurder worden afgelost in het jaar waarin hij zijn functie neerlegt.

In het boekjaar vond er geen aflossing plaats.

9 Overige activa

Onroerende zaken in eigen gebruik

Het verloop is als volgt:

	2009	2008
Boekwaarde per 1 januari	64.845	49.176
Investeringen	27.864	7.714
Herwaarderingen	1.358	
Verwerving als gevolg van acquisities	2.709	11.744
Desinvesteringen	(3.328)	(250)
Afschrijvingen	(6.046)	(3.539)
Boekwaarde per 31 december	<u>87.402</u>	<u>64.845</u>
Aanschafwaarde	129.183	101.687
Afwaarderingen	(1.225)	(2.362)
Cumulatieve afschrijvingen	(40.556)	(34.480)
Boekwaarde per 31 december	<u>87.402</u>	<u>64.845</u>

Overige vaste bedrijfsmiddelen

Het verloop is als volgt:

	2009	2008
Boekwaarde per 1 januari	25.974	23.745
Investeringen	5.958	7.305
Vewerving als gevolg van acquisities	702	567
Desinvesteringen	(8.995)	(344)
Afschrijvingen	(4.326)	(5.299)
Boekwaarde per 31 december	<u>19.313</u>	<u>25.974</u>
Aanschafwaarde	65.927	68.120
Cumulatieve afschrijvingen	(46.614)	(42.146)
Boekwaarde per 31 december	<u>19.313</u>	<u>25.974</u>

Liquide middelen

Onder de liquide middelen zijn deposito's begrepen ad € 0 (2008: € 3,3).

10 Overlopende activa

De specificatie luidt als volgt:

	31-12-2009	31-12-2008
Lopende rente en huur	6.673	11.028
Overlopende activa	834	5.703
	<u>7.507</u>	<u>16.731</u>

11 Toelichting bij het kasstroomoverzicht

Met ingang van 2009 zijn Werbrouck BVBA, Begrafenissen Severeyns NV en Rongé BVBA geconsolideerd.

12 Groepsvermogen

Het eigen vermogen wordt in de toelichting op de balans in de enkelvoudige jaarrekening nader toegelicht.

13 Solvabiliteit

Operationeel is het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van de technische voorziening een belangrijke graadmeter voor de solvabiliteit. In 2009 steeg dit percentage fors van 28 naar 33 %.

Voor de zgn. Wft-verslagstaten wordt de solvabiliteit op een andere wijze berekend waarbij de verzekeringsverplichtingen op actuele waarde moeten worden gewaardeerd.

Voor de beoordeling van de ontwikkeling in 2009 zijn er drie factoren van belang te noemen.

Allereerst hebben wij onze (voornamelijk intra- groep) herverzekeringsactiviteiten in Luxemburg beëindigd. Geconsolideerd heeft dit uiteraard geen enkele invloed op de solvabiliteit van de DELA-groep als geheel. 'Wft'-technisch betekent dit echter dat de technische voorziening in Nederland toeneemt met als gevolg dat dit eveneens geldt voor de vereiste solvabiliteit.

Ten tweede hebben wij een nieuwe winstdelingsregel geformuleerd waarbij de komende 10 jaar in 85 % van 10.000 economische scenario's winstdeling wordt gegeven. De contante waarde van deze winstdeling wordt verdisconteerd in de marktwaarde van de verzekeringsverplichtingen ondanks het voorwaardelijke karakter van deze winstdeling.

Daarbij is sprake van de paradox dat hoe hoger het beschikbare eigen vermogen is, hoe meer winstdeling er kan worden gegeven, met als gevolg dat de aanwezige solvabiliteit daardoor naar beneden wordt gecorrigeerd. Tenslotte is de marktwaarde van de verzekeringsverplichtingen gebaseerd op de door DNB gepubliceerde risicovrije yieldcurve die gezien de laagte daarvan tot veel discussie in de verzekeringsbranche heeft geleid.

	31-12-2009		31-12-2008	
	Aanwezige solvabiliteit	Vereiste solvabiliteit	Aanwezige solvabiliteit	Vereiste solvabiliteit
DELA Natura Uitvaartverzekeringen N.V.	798.738	115.766	694.801	88.993
DELA Verzekeringen N.V.	27.171	11.679	19.592	10.069
DELA Uitvaartzorg Verzekeringen N.V.	15.117	3.500	11.237	3.200
Totale solvabiliteitsmarge	<u>710.081</u>		<u>623.368</u>	

De vereiste solvabiliteit is vastgesteld rekening houdend met de in paragraaf 4 toegelichte verzekeringsrisico's.

14 Totaalresultaat

Het geconsolideerde totaalresultaat inclusief rechtstreekse waardemutaties in het vermogen is als volgt samengesteld:

	2009	2008
Resultaat na belastingen	121.855	(149.385)
Herwaardering overige financiële beleggingen	45.946	(113.876)
Overige waardemutaties	<u> </u>	<u>804</u>
Totaal van de rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen van de rechtspersoon als onderdeel van het groepsvermogen	45.946	(113.072)
Totaal geconsolideerd resultaat boekjaar	<u>167.801</u>	<u>(262.457)</u>

15 Aandeel derden

Het verloop van het aandeel derden is als volgt:

	2009	2008
Stand per 1 januari	911	2.842
Verwerving als gevolg van acquisities	1.458	(1.618)
Resultaat boekjaar	(712)	(283)
Dividend	(84)	(30)
Stand per 31 december	<u>1.573</u>	<u>911</u>

16 Technische voorzieningen

De specificatie luidt als volgt:

	31-12-2009	31-12-2008
Technische voorziening DELA Natura Uitvaartverzekeringen N.V.		
- Bruto	2.154.672	2.010.611
- Herverzekeringsdeel		(44.500)
Technische voorziening DELA Verzekeringen N.V.		
- Bruto	249.986	219.875
- Herverzekeringsdeel	(99.231)	(89.188)
Winstdeling en korting	992	1
Geactiveerde acquisitiekosten	(30.182)	(25.305)
Stand per 31 december	<u>2.276.235</u>	<u>2.071.494</u>

Het verloop in de technische voorzieningen is als volgt:

	2009	2008
Stand per 1 januari	2.071.494	1.902.702
Verwerving als gevolg van acquisities		687
Toevoegingen ten laste van de W&V van DELA Natura Uitvaartverzekeringen N.V.		
- Uit premie	87.182	88.074
- Winstdeling	56.879	62.103
- Herverzekeringsdeel	44.500	(2.772)
Toevoegingen ten laste van de W&V van DELA Verzekeringen N.V.		
- Uit premie	30.200	34.518
- Herverzekeringsdeel	(10.133)	(10.108)
- Geactiveerde acquisitiekosten	(7.374)	(5.949)
- Afschrijving geactiveerde acquisitiekosten	2.496	2.246
Overige winstdeling	991	(7)
Stand per 31 december	<u>2.276.235</u>	<u>2.071.494</u>

Geactiveerde acquisitiekosten

Het verloop van de post geactiveerde acquisitiekosten is als volgt:

	2009	2008
Stand per 1 januari	25.305	21.602
Verleend	7.373	5.949
Afgeschreven	(2.496)	(2.246)
Stand per 31 december	<u>30.182</u>	<u>25.305</u>

Van de totale technische voorziening is een bedrag van ca. € 2,15 miljard (31 december 2008: € 1,95 miljard) als langlopend te beschouwen.

17 Toereikendheidstoets

Het totaal van de technische voorzieningen van het levenbedrijf laat bij de uitgevoerde toereikendheidstoetsen op marktwaarde een overwaarde van € 63 mln. zien. Wij verwijzen hiervoor tevens naar paragraaf 13 inzake Solvabiliteit. De uitkomsten van de toereikendheidstoets zijn op het niveau van DELA Natura, DELA Uitvaartzorg en DELA Verzekeringen uitgevoerd. De gehanteerde grondslagen zijn vermeld in paragraaf 2.16.

18 Voorzieningen

De specificatie luidt als volgt:

	31-12-2009	31-12-2008
Voorziening latente belastingen	222.822	209.975
Voorziening pensioenen	8.465	10.783
Voorzieningn ambtsjubilea	339	320
Voorziening groot onderhoud	1.799	2.119
	233.424	223.197

Het verloop van deze voorzieningen is als volgt:

	Latente belastingen	Pensioenen	Ambtsjubilea	Groot onderhoud	Totaal
Stand per 1 januari 2009	209.975	10.783	320	2.119	223.197
Dotatie	22.548	3.636	19	219	26.422
Onttrokken	(3.306)	(5.954)		(10)	(9.270)
Vrijval in het resultaat	(6.395)			(530)	(6.925)
Stand per 31 december 2009	222.822	8.465	339	1.799	233.424

De voorziening voor pensioenen heeft betrekking op de verplichtingen die voortvloeien uit de toegezegd-pensioenregelingen. Deze verplichtingen bestaan voornamelijk uit de contante waarde van de pensioenaanspraken onder aftrek van de reële waarde van de fondsbeleggingen.

De voorziening groot onderhoud heeft betrekking op kosten die verband houden met het periodiek onderhoud. Van de voorzieningen is een bedrag van ca. € 180 mln. als langlopend (langer dan een jaar) aan te merken.

Pensioenen

De pensioenverplichtingen zijn als volgt samengesteld:

	31-12-2009	31-12-2008
Verplichting inzake toegezegde VUT en prepensioenregeling	4.097	3.768
Pensioenaanspraken inzake de toegezegd-pensioenregeling	4.350	5.955
	8.447	9.723
Pensioenaanspraken inzake de toegezegde-bijdrageregelingen	18	1.060
	8.465	10.783

De mutaties in de pensioenvoorziening uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen zijn als volgt:

	2009	2008
Stand per 1 januari	9.723	10.266
Toegerekende pensioenlasten uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen	4.025	3.639
Betaalde pensioenpremies	(5.301)	(4.182)
Stand per 31 december	<u>8.447</u>	<u>9.723</u>

De pensioenaanspraken zijn per 31 december 2009 als volgt samengesteld:

	31-12-2009	31-12-2008
Contante waarde van toegekende pensioenaanspraken waartegen beleggingen worden aangehouden	65.570	62.114
Reële waarde van de beleggingsfondsen	<u>(63.922)</u>	<u>(53.198)</u>
Contante waarde van toegekende pensioenaanspraken waartegen geen beleggingen worden aangehouden	1.648	8.916
Nog niet in het resultaat verwerkte actuariële resultaten	6.799	807
Nettopensioenaanspraken	<u>8.447</u>	<u>9.723</u>

De samenstelling van de pensioenlasten in de winst-en-verliesrekening is als volgt:

	2009	2008
In boekjaar verdiende pensioenaanspraken	3.160	3.350
Toegerekende interest	3.464	3.082
verwachte opbrengst fondsenbeleggingen	<u>(2.599)</u>	<u>(2.793)</u>
Pensioenlasten op grond van de toegezegd-pensioenregeling	4.025	3.639
Pensioenlasten op grond van de toegezegde-bijdrageregeling	1.158	1.430
	<u>5.183</u>	<u>5.069</u>

De belangrijkste actuariële uitgangspunten zijn:

	2009	2008
	%	%
Disconteringsvoet	5,7	4,0
Verwacht rendement op fondsbeleggingen	4,8	4,0
Verwachte salarisstijgingen	2,0	2,0
Verwachte indexeringen van pensioenen	2,0	2,0

In de pensioenregeling is momenteel bepaald dat pensioenen die al ingegaan zijn, geïndexeerd worden op grond van de inflatie.

19 Langlopende schulden

	31-12-2009	31-12-2008
Herverzekerde verplichtingen	10.433	54.684
Depositofonds	60.569	53.029
Schulden aan kredietinstellingen	112.334	49.804
	<u>183.336</u>	<u>157.517</u>

Schulden uit herverzekering

De hieronder opgenomen schulden met herverzekeraars hebben een kortlopend karakter. De herverzekeraars van DELA Verzekeringen N.V. zijn verplicht het herverzekerd belang in contanten bij DELA Verzekeringen N.V. te deponeren. Over het depot wordt een rente vergoed van 3,75 tot 4,75% per jaar.

Schulden uit hoofde van het depositofonds

Dit betreft stortingen door cliënten ten behoeve van de toekomstige verzorging van de uitvaart. Deze deposito's zijn tussentijds niet opvraagbaar.

Het verloop luidt als volgt:

	2009	2008
Stand per 1 januari	53.029	45.247
Bijgeschreven rente	1.498	1.292
Ontvangen stortingen	7.093	8.880
Verwerving als gevolg van acquisities	1.206	
	<u>62.826</u>	<u>55.419</u>
Aangewend voor uitvaartverzorging	(2.257)	(2.390)
Stand per 31 december	<u>60.569</u>	<u>53.029</u>

Schulden aan kredietinstellingen

Het betreft opgenomen leningen van dochterondernemingen bij kredietinstellingen.

De looptijden variëren van 5 tot 30 jaar. De van toepassing zijnde rentepercentages variëren van 3,2% tot 6,1%. DELA Uitvaartverzorging B.V. staat daarbij garant voor leningen van dochterondernemingen ten bedrage van € 1.385 (2008: € 2.630).

Als zekerheden zijn onder meer verstrekt:

- krediethypotheek van € 65 miljoen op enkele specifieke onroerende zaken in Hoofddorp, Eindhoven en Maastricht;
- pandrecht op effecten met een minimale waarde van € 54,7 miljoen.

20 Kortlopende schulden

De specificatie luidt als volgt:

	31-12-2009	31-12-2008
Crediteuren	5.770	7.902
Vennootschapsbelasting	1.879	3.279
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen	1.305	382
Te betalen interest belastingprocedure		297
Nog te betalen uitvaartkosten en verzekeringsuitkeringen	17.334	16.089
Vooruitontvangen huren	1	761
Gift Stichting DELA fonds		500
Kortlopend deel van langlopende schulden	13.096	1.196
Vooruitontvangen premie	42.184	39.580
Overige schulden en overlopende passiva	35.825	43.885
	<u>117.394</u>	<u>113.871</u>

21 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Onroerende zaken

Er zijn verplichtingen aangegaan voor circa € 48 miljoen (2008: € 17 miljoen) inzake beleggingen in onroerende zaken.

Overige effecten

Inzake beleggingen in overige effecten zijn geen verplichtingen aangegaan (2008: geen).

Renteswaps

Op balansdatum bedroeg de marktwaarde van de renteswaps bijna € 6,9 miljoen negatief (2008: € 4,1 miljoen negatief).

Aansprakelijkheidsstelling

Door DELA Coöperatie is ten behoeve van de meeste in de consolidatie betrokken dochterondernemingen een aansprakelijkheidsstelling afgegeven zoals bedoeld in artikel 2:403 BW. De betreffende dochterondernemingen zijn opgenomen in de overige gegevens.

DELA Coöperatie vormt met de meeste van haar dochtermaatschappijen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. Op grond van de Invorderingswet zijn de coöperatie en de met haar gevoegde dochterondernemingen ieder hoofdelijk aansprakelijk voor ter zake door de combinatie verschuldigde belasting. De betreffende dochterondernemingen zijn opgenomen in de overige gegevens.

Herverzekering

De (intragroep-)herverzekeringsactiviteiten van DELA Investments Luxemburg S.A.R.L. (voorheen genoemd DELA RE S.A.) te Luxemburg zijn per 1 januari 2009 beëindigd. Het herverzekeringscontract inzake natuura-uitvaartverzekeringen met Scor Vie is dientengevolge eveneens per 1 januari 2009 beëindigd. De bij de herverzekeraar vrijgevallen voorziening is als ontvangen herverzekeringspremie ad € 44.500 verwerkt terwijl de technische voorziening met hetzelfde bedrag is opgehoogd hetgeen begrepen is in de toevoeging technische voorziening. De transactie is derhalve resultaatneutraal verwerkt.

Compensabele verliezen

Bij buitenlandse dochterondernemingen bestaan fiscaal compenseerbare verliezen ten bedrage van ca. € 95 miljoen. Voorzichtigheidshalve zijn hiervoor geen latente belastingvorderingen opgenomen.

(Meerjarige) financiële verplichtingen

	Vervallen binnen één jaar	Vervallen na één en voor vijf jaar	Vervallen na vijf jaar
Huur	525	476	103
Leaseverplichtingen	1.838	2.620	

22 Omzet

De geografische omzetverdeling is als volgt:

	2009	2008
Premie-inkomen Nederland	197.763	194.615
Opbrengst uitvaartverzorging Nederland	126.171	120.322
Totaal Nederland	323.934	314.937
Premie-inkomen België	33.026	29.846
Opbrengst uitvaartverzorging België	50.213	45.917
Totaal België	83.239	75.763

23 Opbrengst uit beleggingen

Opbrengsten uit overige beleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2009	2008
Bruto-opbrengsten beleggingen		
Onroerende zaken (indirect)	(16.993)	47.926
Onroerende zaken (direct)	75.943	73.523
Aandelen (indirect)	91.362	(242.494)
Aandelen (direct)	23.652	24.533
Obligaties (indirect)	8.384	(41.122)
Obligaties (direct)	29.384	28.588
Belangen in beleggingspools (indirect)	24.251	23.550
Vorderingen uit hypothecaire leningen	82	82
Vorderingen uit andere leningen	7	6
Overige rentebaten	11.853	10.145
Andere financiële beleggingen (indirect)	(1.961)	(1.206)
Andere financiële beleggingen (direct)	2.780	
	248.744	(76.469)
Beleggingslasten		
Kosten groot onderhoud	2.748	1.949
Overige kosten	9.596	11.275
Overige rentelasten	7.437	7.769
	19.781	20.993
	228.963	(97.462)

24 Gerealiseerde en niet-gerealiseerde winst op beleggingen

De gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten op beleggingen per beleggingscategorie zijn als volgt:

	2009		2008	
	Gerea- liseerde resultaten	Niet gereaa- liseerde resultaten	Gerea- liseerde resultaten	Niet gereaa- liseerde resultaten
Onroerende zaken	75.943	(16.993)	73.902	47.547
Aandelen	(58.486)	173.500	(44.286)	(173.675)
Vastrentende waarden	41.807	7.902	(2.302)	-
Belangen in beleggingspools	5.135	19.117	-	23.550
Andere financiële beleggingen	3.812	(2.993)	(1.206)	-
	68.211	180.533	26.109	(102.578)

25 Acquisitiekosten

Onder de acquisitiekosten zijn de volgende kosten opgenomen:

	2009	2008
Personeelskosten	9.560	9.570
Provisie derden	12.296	7.334
Overige acquisitiekosten	22.663	25.664
Geactiveerde acquisitiekosten	(4.901)	(3.701)
	39.618	38.867

26 Apparaatskosten

Onder de apparaatskosten zijn opgenomen:

	2009	2008
Personeelskosten	49.036	45.458
Overige kosten	44.100	36.870
Afschrijvingen van handelsnamen en overige immateriële vaste activa	7.633	5.455
Gift Stichting DELA Fonds	500	500
	101.269	88.283

27 Personeelskosten

De personeelskosten bestaan uit:

	2009	2008
Lonen en salarissen	45.919	43.087
Sociale lasten	7.504	6.867
Pensioenlasten	5.173	4.183
	58.596	54.137

Beloning bestuurders

De bezoldiging van de bestuurders kent een vaste en een variabele component. De Directie ontvangt geen representatievergoeding noch aandelen of opties. De bezoldiging van bestuurders en voormalige bestuurders in het boekjaar bedroeg aan vaste beloning € 420 (2008: € 411), aan variabele beloning €138 (2008: € 79) en aan bijdrage pensioenen € 214 (2008: € 173).

De bezoldiging van de commissarissen in het boekjaar bedroeg € 159 (2008: € 149).

28 Accountantshonoraria

In het boekjaar en voorgaand boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountantshonoraria ten laste van het resultaat gebracht:

	PwC NL	2009 PwC buitenland	Totaal PwC
Controle van de jaarrekening	312	270	582
Andere controlewerkzaamheden		20	20
Fiscale advisering	129	17	146
	<u>441</u>	<u>307</u>	<u>748</u>

	PwC NL	2008 PwC buitenland	Totaal PwC
Controle van de jaarrekening	141	357	498
Andere controlewerkzaamheden		46	46
Fiscale advisering		70	70
	<u>141</u>	<u>473</u>	<u>614</u>

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij de vennootschap en de in de consolidatie betrokken maatschappijen zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort.

29 Goodwill

De specificatie van deze post luidt als volgt:

	2009	2008
Brok Dela Holding B.V.	256	
Daemen Depositofonds B.V.	6	
Onderlinge Waarborgmaatschappij Voorst U.A.		165
DELA Enterprises N.V.	188	344
Overige acquisities		202
	<u>450</u>	<u>711</u>

30 Verbonden partijen

Identificatie van verbonden partijen

Alle juridische eenheden binnen de Groep worden door DELA Coöperatie als verbonden partijen aangemerkt, aangezien DELA direct of indirect zeggenschap kan uitoefenen over al deze entiteiten. Ook worden door DELA Coöperatie de bestuurders en hun directe familieleden als verbonden partijen aangemerkt.

Inzake overlijdens die bij DELA Natura Uitvaartverzekeringen N.V. worden aangemeld, wordt de uitvoering verzorgd door DELA Uitvaartverzorging B.V. en haar dochtermaatschappijen.

DELA Verzekeringen N.V., vestiging België, heeft haar verzekeringsportefeuille deels herverzekerd bij DELA Natura Uitvaartverzekeringen N.V.

31 Gemiddeld aantal werknemers

Gedurende 2009 had de Groep gemiddeld 1.206 (2008: 1.183) werknemers in dienst, waarvan 274 (2008: 256) werknemers in België.

32 Claims

Bij of door de Groep is geen materiële claim aanhangig gemaakt.

33 Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening

De belasting over het resultaat voor belastingen ten bedrage van € 132.676 kan als volgt worden toegelicht:

	2009	2008
Verschuldigde winstbelasting:		
- Verslagjaar	(17.294)	40.591
- Correcties voorgaande jaren	77	1.375
Latente belastingen:		
- Ontstaan en afwikkeling tijdelijke verschillen	6.395	6.446
Totaal	<u><u>(10.821)</u></u>	<u><u>48.412</u></u>

Het toepasselijke belastingtarief is gebaseerd op de relatieve verhouding van de bijdrage van de groepsmaatschappijen aan het resultaat en het in de desbetreffende landen van toepassing zijnde belastingpercentage.

	2009	2008
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen	132.676	(197.797)
Nominaal belastingpercentage	25,5%	25,5%
Nominaal belastingbedrag	(33.832)	50.438
Correcties voorgaande jaren	77	1.375
Overige fiscale faciliteiten	22.934	(3.401)
Totaal	<u><u>(10.821)</u></u>	<u><u>48.412</u></u>
Effectief belastingpercentage	8,2%	24,5%

Het effectieve belastingtarief wijkt af van het toepasselijke belastingtarief als gevolg van gunstige belastingfaciliteiten in het buitenland en betreffen met name het benutten van de zgn. notionele interestaftrek in België alsmede fiscaal onbelaste beleggingswinsten in zowel België als Luxemburg. In Luxemburg is voorts sprake van compensatie met fiscale verliezen uit voorgaande jaren.

Enkelvoudige jaarrekening

Enkelvoudige balans per 31 december 2009

x€ 1.000	Ref.	31 december 2009	31 december 2008
Activa			
Vaste activa			
Deelnemingen	35	749.555	580.772
Vlottende activa			
Vorderingen op aansmaatschappijen	36	3.189	2.788
Liquide middelen	37	59	3
Overige vorderingen		334	-
		<u>753.137</u>	<u>583.563</u>
Passiva			
Eigen vermogen			
Herwaarderingsreserve	38	492.784	435.217
Overige reserve	39	<u>252.697</u>	<u>142.465</u>
		745.481	577.682
Kortlopende schulden			
Schulden aan groepsmaatschappijen		6.918	5.188
Overige schulden		738	693
		<u>753.137</u>	<u>583.563</u>

Enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2009

x€ 1.000	Ref.	2009	2008
Resultaat deelnemingen na belastingen	35	122.837	(149.216)
Vennootschappelijk resultaat na belastingen		(982)	(169)
Resultaat na belastingen		<u>121.855</u>	<u>(149.385)</u>

Toelichting op de enkelvoudige balans en winst- en verliesrekening

34 Algemeen

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening zijn gelijk. Aangezien de winst- en verliesrekening over 2009 van DELA Coöperatie is verwerkt in de geconsolideerde jaarrekening, is volstaan met weergave van de beknopte enkelvoudige winst- en verliesrekening in overeenstemming met artikel 2:402 van het Burgerlijk Wetboek. Deelnemingen in groepsmaatschappijen worden gewaardeerd volgens de netto-vermogenswaarde in overeenstemming met paragraaf 2.6 van de geconsolideerde jaarrekening.

Voor de grondslagen van de waardering van activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat wordt verwezen naar de op pagina 10 tot en met 24 opgenomen toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening.

35 Deelnemingen

De deelneming betreft het 100%-belang in DELA Holding N.V.

Het verloop van de deelneming kan als volgt worden gespecificeerd:

	2009	2008
Stand per 1 januari	580.772	843.060
Resultaat deelnemingen	122.837	(149.216)
Overige mutaties in reserves	45.946	(113.072)
Stand per 31 december	<u>749.555</u>	<u>580.772</u>
Aanschafwaarde	93.056	93.056
Cumulatieve mutaties	656.499	487.716
Stand per 31 december	<u>749.555</u>	<u>580.772</u>

36 Vorderingen

Vorderingen op groepsmaatschappijen

	31-12-2009	31-12-2008
DELA Verzekeringen N.V.	2.631	2.537
DELA Holding N.V.	244	244
DELA Holding Belgium N.V.	314	7
	<u>3.189</u>	<u>2.788</u>

Over het gemiddeld saldo van deze rekening-courantverhoudingen wordt 5,5% rente berekend. Omtrent aflossing en zekerheden is niets geregeld.

37 Liquide middelen

De specificatie luidt als volgt:

	31-12-2009	31-12-2008
ABN AMRO Bank N.V.	59	3
	<u>59</u>	<u>3</u>

De liquide middelen staan tot een bedrag van € 0 niet ter vrije beschikking.

38 Herwaarderingsreserve

Het verloop is als volgt:

	2009	2008
Stand per 1 januari	435.217	512.584
van overige reserves inzake waarde mutatie onroerende zaken	13.600	35.705
waardemutatie aandelen	46.316	(112.140)
waardemutatie overige effecten	(372)	(1.736)
overige waardemutaties	(1.977)	804
Stand per 31 december	<u>492.784</u>	<u>435.217</u>

39 Overige reserves

Het verloop is als volgt:

	2009	2008
Stand per 1 januari	142.465	327.555
Uit bestemming resultaat boekjaar	121.855	(149.385)
Naar herwaarderingsreserve inzake waarde-mutatie onroerende zaken	(13.600)	(35.705)
Overige waardemutaties	1.977	
Stand per 31 december	<u>252.697</u>	<u>142.465</u>

40 Mutatieoverzicht eigen vermogen

De mutaties in het eigen vermogen luiden als volgt:

	2009	2008
Stand per 1 januari	577.682	840.139
Geconsolideerd netto resultaat	121.855	(149.385)
Waardemutatie beleggingen	45.946	(113.876)
Overige waardemutaties		804
Stand per 31 december	<u>745.481</u>	<u>577.682</u>

Eindhoven, 23 april 2010
DELA Coöperatie

Directie

Drs. E. Doeve
Ir. J.A.M. van der Putten
(vanaf 16 januari 2010)

De Raad van Commissarissen

Dr. W.M. van den Goorbergh
Prof. Mr. S.C.J.J. Kortmann
F.H.J. Boons
A.W.M. van de Zande
Drs. J.P. de Pender
(vanaf 6 juni 2009)

Overige gegevens

Statutaire winstverdeling

Volgens artikel 30 van de statuten stelt het Bestuur de jaarrekening over het afgelopen boekjaar op, inclusief het voorstel tot resultaatbestemming.

Voorstel tot resultaatbestemming

Voorgesteld wordt het resultaat na belastingen van € 121.855 toe te voegen aan de overige reserves.

Vooruitlopend op de vaststelling door de Algemene Vergadering is deze resultaatbestemming reeds in de jaarrekening verwerkt.

Accountantsverklaring

Aan de directie van DELA Coöperatie

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag op pagina 24 tot en met 70 opgenomen jaarrekening 2009 van DELA Coöperatie te Eindhoven bestaande uit de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2009 en de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2009 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van de directie

De directie van de coöperatie is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de coöperatie.

Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die de directie van de coöperatie heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van DELA Coöperatie per 31 december 2009 en van het resultaat over 2009 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5f BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Rotterdam, 23 april 2010

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. S. Barendregt-Roojers RA

Actuariële verklaring

Opdracht

Door DELA Coöperatie te Eindhoven is aan Towers Watson Risk Consulting B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Wet op het financieel toezicht over het boekjaar 2009 voor de verzekeringsmaatschappijen DELA Natura Uitvaartverzekeringen N.V. DELA Verzekeringen N.V., DELA Uitvaartzorg Verzekeringen N.V.

Gegevens

De gegevens, waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van de verzekeraar.

In overeenstemming met de richtlijn "Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen" heeft de accountant van de verzekeraar mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik conform artikel 3:73 van de Wet op het financieel toezicht onderzocht of de in het Actuarieel Verslag genoemde voorzieningen adequaat zijn vastgesteld.

De door de verzekeraar verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer de uitgangspunten, grondslagen en methoden, die zijn toegepast bij de vaststelling van de voorzieningen en bij de door de verzekeraar uitgevoerde toetsen van de toereikendheid van de voorzieningen beoordeeld. In mijn onderzoek heb ik tevens het prudentiële filter op basis van artikel 98 lid 3 van het Besluit prudentiële regels Wft betrokken.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de voorzieningen en de toereikendheidstoets geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Voorzieningen

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat de in het Actuarieel Verslag genoemde voorzieningen, als geheel bezien, op de balansdatum 31 december 2009 adequaat zijn vastgesteld.

Meerwaarde technische voorzieningen en activa

De meerwaarden in verband met de onderwaardering van activa en overwaardering van de technische voorziening, die conform artikel 97 lid 1a van het Besluit prudentiële regels Wet op het financieel toezicht zijn betrokken bij de aanwezige solvabiliteitsmarge, zijn adequaat vastgesteld.

Prudentiële filters

De prudentiële filters conform de artikelen 66 lid 2 en 98 lid 3 van het Besluit prudentiële regels Wet op het financieel toezicht, zijn adequaat vastgesteld.

Amstelveen, 23 april 2010

G.C. Pater AAG

verbonden aan Towers Watson Risk Consulting B.V.

Operationele resultatenrekening

	2009	2008
Baten		
Premie-inkomen	230.789	224.461
Omzet uitvaartverzorging	<u>176.385</u>	<u>166.239</u>
Omzet operationele activiteiten	407.174	390.700
Directe opbrengsten uit beleggingen	123.491	121.793
Af: Interne omzet uitvaartverzorging	<u>(73.847)</u>	<u>(71.748)</u>
	456.818	440.745
Lasten		
Toevoeging technische voorziening	153.771	109.712
Betaalde herverzekeringspremie	(44.500)	4.938
Directe kosten uitvaartverzorging en uitkeringen	122.789	114.390
Acquisitiekosten	38.914	35.451
Apparaatskosten	<u>90.511</u>	<u>82.903</u>
Kosten operationele activiteiten	361.485	347.394
Operationeel resultaat	95.333	93.351
Indirect resultaat uit beleggingen	122.465	(267.181)
Herwaardering onroerende zaken	(16.993)	47.926
Bijzondere baten en lasten	(9.888)	(9.507)
Winstdeling	(57.529)	(62.103)
Aandeel derden	<u>(712)</u>	<u>(283)</u>
	37.343	(291.148)
Resultaat voor belastingen	132.676	(197.797)
Belasting	<u>(10.821)</u>	<u>48.412</u>
Resultaat na belastingen	<u>121.855</u>	<u>(149.385)</u>